

6 Kasvun kaava

Tilannekuva

Suomella on käsillä erinomaiset mahdollisuudet hyötyä globaalista puhtaan siirtymän ja uuden teknologian ennustetusta investointiaallosta. Se tarjoaa vahvat edellytykset teollisuuden uudistumiselle ja vahvistumiselle. Suomen talouden ja tuottavuuden kasvu on ollut pitkään hidasta. Väestön ikääntyminen, kasvava julkinen velka ja pula osaavasta työvoimasta haastavat Suomen taloutta ja tulevaisuutta. Suomi tarvitsee kasvavia yrityksiä, investointeja, korkeaan osaamiseen perustuvaa kestäväää talouskasvua ja uudistumiskykyä.

Pandemia, sota Ukrainassa ja kasvaneet kansainväliset jännitteet ovat osoittaneet yritysten tuotantoketjujen haavoittuvuudet ja kriittiset riippuvuudet ja heikentäneet kansainvälisen talouden ennustettavuutta ja näkymää. Suomen liikenneverkon korjausvelka kasvaa, ja yhteyksiä maailmalle on kyettävä vahvistamaan uudessa geopoliittisessa ympäristössä. Kotimainen maatalous kärsii heikosta kannattavuudesta kustannusten noustessa.

Visio

Hallituksen tavoitteena on kilpailukykyinen, yrittäjämyönteinen Suomi, joka houkuttelee investointeja. Suomi on vuonna 2031 maailman mielenkiintoisin maa investoida ja luoda uutta. Yrittäjyyden, omistajuuden ja kasvun edellytykset ovat kunnossa, mikä tuottaa työtä, hyvinvointia ja vaurautta kansalaisille. Suomen kilpailukyky, talouskasvu ja tuottavuus ovat kohonneet muiden Pohjoismaiden tasolle. Yritysten toimintaympäristö on vakaa, kannustava, mahdollistava ja ennustettava. Suomi on turvallinen maa, jolla on myös huoltovarmuudesta nouseva kyky vastata kriiseihin. Markkinat ovat kilpaillut ja ilmapiiri yrittäjämyönteinen. Toimiva liikennejärjestelmä palvelee koko Suomen saavutettavuutta ja talouskasvua. Ruoantuotanto Suomessa on kannattavaa ja elintarvikevienti kaksinkertaistunut. Terveet, kasvavat metsät luovat työtä ja hyvinvointia.

Suomi on yksi maailman menestyneimmistä teknologiasta ja digitalisaatiosta hyvinvointia ammentavista maista. Suomi jättää yhä suuremman globaalin kädenjäljen viemällä maailmalle päästöttömiä ratkaisuja. Tutkimukseen, kehitykseen ja innovaatioihin (TKI) käytetään 4 prosenttia bruttokansantuotteesta, mikä tuottaa pitkän aikavälin kasvua, hyvinvointia ja uudistumiskykyä.

Hallituskauden tavoitteet

1. Tehdään Suomesta investointeja houkutteleva maa ja nostetaan yrittäjyyden ja omistajuuden arvostusta.
2. Lisätään reilua kilpailua, avataan markkinoita ja kevennetään sääntelyä.
3. Nostetaan tutkimus- ja innovaatorahoitusta pitkän aikavälin kasvun ja uudistumiskyvyn vahvistamiseksi (4 % BKT:sta vuonna 2030).
4. Luodaan kilpailukykyä datataloudesta ja digitalisaatiosta.
5. Torjutaan tiestön korjausvelan kasvua ja rakennetaan uusia liikenneyhteyksiä mittavalla Kasvun Suomi -infrapaketilla koko maassa.
6. Vahvistetaan maatalouden kannattavuutta ja kansallista metsäpolitiikkaa.

6.1 Nostetaan yrittäjyyden ja omistajuuden arvostusta

Vahvistetaan yritysten kasvua ja kansainvälistymistä tukevaa elinkeino- ja teollisuuspolitiikkaa

Hallitus toteuttaa johdonmukaista elinkeino-, yrittäjyys- ja teollisuuspolitiikkaa, joka antaa yrityksille näköalan kilpailukykyisestä toimintaympäristöstä ja varmuutta investoida. Hallitus purkaa yritysten kasvun esteitä muun muassa panostamalla osaavan työvoiman saatavuuteen, uudistamalla investointien luvituksen, lisäämällä merkittävästi puhtaan energian tuotantoa, lisäämällä kilpailullisuutta markkinoilla, toteuttamalla tarvittavat työmarkkinareformit ja huolehtimalla kasvuun kannustavasta ja ennakoitavasta verotuksesta. Julkisen vallan tehtävänä investointien lisäämisessä on ennen kaikkea toimintaedellytysten luominen ja kilpailukykyisen investointiympäristön varmistaminen.

Suomella on käsillä historiallinen tilaisuus hyötyä globaalista puhtaan siirtymän investointiaallosta. Se tarjoaa teollisuuden uudistumiselle suurimman muutosvoiman vuosikymmeniin. Suomalaisyriyten ratkaisujen globaali päästöjä vähentävä vaikutus maailmalla on merkittävä. Vahva teollisuuspolitiikka tukee koko yhteiskunnan resilienssiä ja huoltovarmuuden kehittymistä.

Investoinnit digiteknologiaan sekä teknologian tehokas soveltaminen ovat yritysten kilpailukyvyn ja kasvun keskiössä. Uusien teknologioiden, kuten kvanttilaskennan, robotiikan ja tekoälyratkaisujen tehokas hyödyntäminen sekä automaatioasteen nosto luovat uutta liiketoimintaa, tukevat yritysten kilpailukykyä ja helpottavat osaltaan työvoimapulaa.

Hallitus vahvistaa pitkäjänteisellä teollisuuspolitiikalla Suomen ja Euroopan strategista kilpailukykyä, omavaraisuutta ja huoltovarmuutta. Huolehditaan Suomen logistisesta kilpailukyvyystä, saavutettavuudesta ja markkinoiden toimivuudesta yritysten toimintaedellytysten turvaamiseksi, kehittämiseksi ja investointien houkuttelemiseksi.

Hallitus laatii vaalikauden alussa pitkäjänteisen teollisuuspoliittisen strategian, joka sisältää vientiteollisuudelle olennaiset politiikkakokonaisuudet, kuten logistiikan. Hallituksen tavoitteena on kasvuhakuisten, työllistävien ja vientiin tähtäävien yritysten määrän kasvu sekä teollisten työpaikkojen säilyminen Suomessa. Koulutetaan riittävästi työvoimaa teollisuuden tarpeisiin. Talouden ja viennin kivijalkaa vahvistetaan sitoutumalla toimenpiteisiin, joilla tuplataan kasvuhakuisten keskisuurten yrittäjävetoisten yritysten (ns. Mittelstand) määrä vuoteen 2030 mennessä.

Hallitus vaikuttaa Euroopan unionissa aktiivisesti ja ennakkoiden Suomen teollisuuden kilpailukyvyn kannalta tärkeisiin lainsäädäntöhankkeisiin. Logistista kilpailukykyä vahvistetaan yritysten, investointien ja työpaikkojen houkuttelemiseksi.

Hallituksen tavoitteena on vahvistaa Suomen investointiympäristön houkuttelevuutta ja lisätä Suomeen suuntautuvia investointeja. Luodaan kansallinen toimintamalli isojen investointihankkeiden kotiuttamiseksi ja houkuttelemiseksi Suomeen. Suuria investointeja varten luodaan yhden luukun periaatteen mukaiset sujuvat viranomais- ja luvitusprosessit sekä nopeutetut ja etukäteen määritellyt käsittelyajat. Perustetaan yli ministeriörajojen toimiva ”investointinyrkki”. Varmistetaan kyky korkean prioriteetin hankkeiden vaatimien infrastruktuuri-investointien nopeaan toteuttamiseen. Varmistetaan englanninkieliset ja digitaaliset viranomaispalvelut yrityksille.

Valtiontukikilpailu Yhdysvaltojen ja Euroopan välillä ja toisaalta EU:n sisällä voimistuu. Suomen on pienenä maana vaikea kilpailla isoja vastaan investointituilla, joten vahvuutta haetaan rakentamalla investointiympäristön kilpailukykyä ja houkuttelevuutta osaaamisesta ja toimintaympäristöstä tavoitteena ennustettavuus, hallinnon ketteryys ja digitaalisuus, edullinen päästötön sähkö, nopea ja ennakoitava investointiluvitus, toimiva infrastruktuuri, kasvavat TKI-investoinnit, houkutteleva innovaatioympäristö sekä osaajien saatavuus.

Energiaintensiivisen teollisuuden sähköistämisen tuki jatkuu nykyisten päätösten mukaisesti vuoden 2026 loppuun asti.

Valtion kotimaista pääomasijoitus- ja yritysrahoitustoimintaa tehostetaan yhdistämällä Business Finland Venture Capital Oy, Ilmastorahasto Oy ja Oppiva Invest Oy Suomen Teollisuussijoitus Oy:n omistukseen. Muodostetun uuden sijoitusyhtiön pääomatilanne ja -tarve sekä yhtiötä koskeva lainsäädäntö arvioidaan kokonaisuutena, tavoitteena luoda selkeän tehtävän ja tavoitteen omaava tehokas työväline vauhdittamaan yritysten kasvua. Työ- ja elinkeinoministeriö vastaa uuden yhtiön omistajaohjauksesta.

Uudelle toimijalle annetaan nykyistä vahvemmin talouden kasvuun ja uudistumiseen sekä investointien edistämiseen keskittyvä teollisuuspoliittinen tehtävä. Tavoitteena on myös uusien teknologioiden ja puhtaan siirtymän luomiin mahdollisuuksiin liittyvien investointien ja viennin vauhdittaminen.

Tavoitteena on, että yhdessä yksityisen sektorin sijoitusten kanssa innovaatioiden kaupallistaminen, skaalaaminen ja yritysten sekä viennin kasvu vauhdittuvat. Samalla on mahdollista vauhdittaa esimerkiksi teknologioiden ympärille muodostuneita innovaatio- ja yritysekosysteemejä ja toimia osaavana omistajana yhdessä Suomessa toimivan yksityisen osaavaan pääoman kanssa. Yhtiön tehtävänä on myös osaltaan varmistaa, että Suomi ja suomalainen vienti hyötyvät EU:n rahoituksesta.

Toimijoiden yhdistämistä koskevan valmistelun yhteydessä arvioidaan uuden yhtiön tuki- ja rahoitusinstrumentit sekä markkinaehtoisien rahoituksen että valtiontuki-instrumenttien osalta, jotta teollisuuspolitiikan vaikuttavuus varmistetaan. Hallitus antaa tarvittavat hallituksen esitykset eduskunnalle keväällä 2024. Selvitetään Teollisen yhteistyön rahasto Oy:n (Finnfund) liittämistä osaksi muodostettavaa kokonaisuutta.

Vahvistetaan viennin edistämisen rakenteita. Toteutetaan Finnvera Oyj:tä koskevan lain-säädännön kokonaisuudistus. Finnveran vientiä tukevaa roolia vahvistetaan.

Team Finland -verkoston toiminta ja johtaminen uudistetaan yhteistyössä elinkeinoelämän kanssa tukemaan Suomen strategisia intressejä. Vahvistetaan ulkoministeriön ohjausroolia valtion viennin ja kansainvälistymisen edistämistoiminnoissa. Selvitetään Business Finlandin ulkomaantoimintojen siirtämistä osaksi Suomen edustustoverkkoa. Hallitus arvioi vienninedistämistoiminnan, mukaan lukien vienninedistämismatkat ja vientirahoitusjärjestelmä, vaikuttavuuden suhteessa esimerkiksi Ruotsin ja Tanskan malleihin.

Luodaan edellytyksiä maailman parhaan startup- ja kasvuyritysekosysteemin kehittymiselle.

Hallitus edistää kotimaisen mineraali- ja akkuklusterin kasvua puhtaan siirtymän ja Euroopan strategisen autonomian vahvistamiseksi. Eri puolilla Suomea on laajaa alan osaamista ja potentiaalia, kuten Vaasan seudun energiaklusterissa. Laaditaan uusi mineraalistrategia. Kaivosteollisuuden raaka-aineiden jalostusarvoa lisätään ja vahvistetaan innovaatioekosysteemien syntymistä.

Vahvistetaan palvelutalouden kasvuedellytyksiä ja monipuolistetaan viennin rakenteita.

Hallitus laatii kansallisen standardisointistrategian, jossa määritellään kansalliset standardisoinnin painopistealueet ja vahvistetaan standardisoinnin roolia suomalaisten yritysten kilpailukyvyn tukemisessa.

Yrityspalveluiden päällekkäisyyksiä karsitaan ja vaikuttavuutta lisätään. Huolehditaan omistajanvaihdoksia helpottavasta palvelutarjonnasta. Kohdennetaan kasvua tukevia palveluita ja yritysneuvontaa myös yksinyrittäjille, mikroyrittäjille ja aloittaville yrittäjille. Hallitus edistää palkkatyön ja yrittäjämuotoisen työn parempaa yhteensovittamista sekä tunnistetaan yrittäjyyden uusia muotoja ja niiden haasteita. Helpotetaan ensimmäisen työntekijän palkkaamista. Luodaan kannustavaa ilmapiiriä monipuoliselle yrittäjyydelle. Selvitetään muissa maissa käyttöön otettujen yrittäjyyttä edistävien mallien soveltuvuutta Suomeen (esimerkiksi Viron yrittäjätili).

Hallitus vahvistaa matkailualan kasvun edellytyksiä. Hallitus näkee matkailussa kehittämispotentiaalia joka puolella Suomea. Edistetään luonto- ja saaristomatkailua. Helpotetaan pienimuotoisen majoitustoiminnan tarjoamista.

Hallitus keventää yritysten hallinnollista taakkaa sekä yritystoiminnan yleisiä edellytyksiä uudistamalla osakeyhtiöitä koskevaa sääntelyä. Sujuvoitetaan osakeyhtiön purkamismenettelyä sekä oman pääoman menettämistä koskevaa sääntelyä.

Otetaan käyttöön yrityslähestymiskielto yritys- ja työturvallisuuden parantamiseksi.

Kehitetään yritys vastuusääntelyä EU:n ja OECD:n tasolla.

Modernisoidaan teknisiltä osin välimiesmenettelylakia vastaamaan parhaita kansainvälisiä käytäntöjä.

Päätöksenteon pohjaksi luodaan korkeatasoiseen systemaattiseen massadataan pohjaavaa analyysiä yritystukien vaikutuksista. Analyysi mahdollistaa tarpeettomien yritystukien tietopohjaisen karsimisen puuttumatta niihin tukiin, jotka ovat perusteltuja erityisesti vientikilpailukyvyn vuoksi.

Helpotetaan yrittäjyyttä – vähennetään sääntelyä ja byrokratiaa

Hallituksen tavoitteena on liian sääntelyn purkaminen ja hallinnollisen taakan keventäminen. Puretaan kansalaisia ja yrityksiä haittaavaa ylikireää sääntelyä ja byrokratiaa. Helpotetaan yritystoimintaa ja yrittämisen edellytyksiä.

Hallitus varmistaa, että yrityksiin kohdistuva sääntely on selkeää, ennakoitavaa, oikeasuhtaista, kilpailuneutraalia, teknologianeutraalia ja innovaatiomyönteistä. Näiden periaatteiden toteutumista edistetään sekä kansallisesti että EU-sääntelystä päätettäessä. Yrittäjyyteen kannustavaan ja innostavaan toimintaympäristöön kuuluu, että yrityksiä ja kansalaisia ei lannisteta liiallisella säädöstulvalla.

Hallitus sitoutuu siihen, että yritysten hallinnollinen taakka ei hallituskauden aikana kasva. Hallitus sitoutuu koko valtioneuvoston tasolla ”yksi sisään, yksi ulos” -periaatteeseen, jolla huolehditaan, että uutta sääntelyä esitettäessä velvoitteita kevennetään muualta.

Uuden lainsäädännön yritysvaikutusten sekä kustannus- ja kilpailukykyvaikutusten arviointia vahvistetaan, jotta uudella sääntelyllä yrityksille tuleva hallinnollinen taakka ja kustannukset tunnistetaan. Yrityksiin kohdistuvan lainsäädännön jälkikäteistä systemaattista vaikutusarviointia vahvistetaan. Yrityksiä koskevat lainsäädäntöuudistukset toteutetaan riittävän pitkällä siirtymäaajoilla, jotta yrityksille jää aikaa sopeuttaa toimintaansa.

Vältetään EU-lainsäädännön toimeenpanon yhteydessä kansallista lisäsääntelyä. Toteutetaan voimassa olevan lainsäädännön ”Suomi-lisä”-kartoitus. Puretaan EU-sääntelyn päälle lisättyä kansallista sääntelytaakkaa, joka haittaa yritysten kilpailukykyä tai ihmisten arkea.

Varmistetaan teknologianeutraali ja laajalti automatisaation sekä uusien teknologioiden, kuten tekoälyn, vastuullisen hyödyntämisen mahdollistava lainsäädäntö. Toteutetaan ”TechFit”-kartoitus, jolla tunnistetaan ja korjataan puutteita ja epäkohtia sekä teknologioita ja automatisaatiota estäviä elementtejä lainsäädännössä ja menettelytavoissa.

Hallitus sitoutuu purkamaan kautensa aikana vähintään 300 yrityksiä ja kansalaisia haittaavaa normia. Tavoitteiden etenemistä seurataan sääntelytaakkalaskurin kautta. Tunnistetaan ja uudistetaan vanhentuneita valtioneuvoston asetuksia.

Edistetään omistamisen kulttuuria ja tehdään Suomesta maailman talousosaavin kansa

Hallituksen tavoitteena on parantaa kaikkien suomalaisten vaurastumisen mahdollisuuksia. Edistetään myönteistä muutosta omistamisen kulttuurissa. Hallitus parantaa piensijoittajien asemaa ja luo kannustimia pitkäaikaiseen säästämiseen ja sijoittamiseen.

Korotetaan osakesäästötilin maksimisijoitusrajaa 100 000 euroon.

Hallitus selvittää mahdollisuutta toteuttaa vastasyntyneiden osakesäästötili, jonne valtio lahjoittaa jokaiselle vastasyntyneelle suomalaiselle lapselle ensisijoituksen osana äitiyspakkausta.

Talousosaamista parantamalla vahvistetaan kotitalouksien kykyä huolehtia omasta taloudestaan sekä ymmärtää säästämisen ja sijoittamisen mahdollisuuksia ja riskejä. Toteutetaan talousosaamisen kansallinen hanke, jonka tavoitteena on tehdä suomalaisista maailman talousosaavin kansa. Vahvistetaan taloustaitojen opetusta ja yrittäjyyskasvatusta kaikilla koulutusasteilla. Vahvistetaan aikuisten taloustaitoja osana työelämää ja työelämäpalveluja. Torjutaan ylivelkaantumista.

Vapaaehtoisen eläkevakuutuksen ehtoja joustavoitetaan ja arvioidaan uudelleen nostojen alaikärajan tarkoituksenmukaisuutta.

Turvataan kasvua luovat rahoitusmarkkinat

Turvataan rahoitusmarkkinoiden vakautta, ennustettavuutta ja kilpailukykyä. Parannetaan rahoitusmarkkinoiden toimintamahdollisuuksia huolehtimalla, että sääntely on mahdollisimman yhdenmukaista tärkeimpien verrokki- ja kilpailijamaiden kanssa.

Riittävällä sääntelyllä on tärkeä rooli rahoitusmarkkinoiden vakauden turvaajana, mutta samalla on huolehdittava, ettei velvoitteilla nosteta rahoituksen hintaa tai saatavuutta kohtuuttomasti. Suomi vaikuttaa aktiivisesti EU:ssa eurooppalaisten rahoitusmarkkinoiden kehittämiseksi (pääomamarkkinaunioni) ja edistää EU-sääntelystä päätettäessä ratkaisuja, jotka ovat riskiperusteisia ja oikeasuhtaisia, eivätkä lisää jäsenmaiden finanssisektorien välistä yhteisvastuuta suomalaisten laitosten haitaksi. Kansallinen lisäsääntely EU:sta tulevan rahoitusmarkkinasääntelyn päälle minimoidaan.

Laaditaan finanssialan kasvustrategia, jonka osana toteutetaan rahoitusmarkkinasääntelyn kokonaisarviointi.

Hallituskauden aikana tavoitellaan merkittävää kasvua Suomen houkuttelevuudessa markkinapaikkana. Toteutetaan selvitys listautumiskynnyksen alentamiseksi ja pörssin elinvoiman lisäämiseksi.

Yritysten saneerausmenettelyssä mahdollistetaan velkakonversio ja yhtiöoikeudellinen uudelleenjärjestelymenettely. Velkakonversiossa osa yrityksen veloista voidaan muuttaa velallisyhtiön osakkeiksi myös vastoin osakkeenomistajien kantaa.

Arvioidaan henkilöstörahastojen ja ryhmäeläkevakuutusten lainsäädännön nykytaso ja helpotetaan henkilöstörahastojen perustamista.

Uudistetaan joukkorahoituksen ja vertaislainaamisen lainsäädäntöä uuden toiminnan mahdollistamiseksi.

Varmistetaan työn perässä Suomeen muuttavien sujuvat peruspankkipalvelut.

6.2 Reilumman kilpailun Suomi

Hallituksen tavoitteena on reilun ja avoimen kilpailun edistäminen. Markkinoiden avaamista jatketaan määrätietoisesti ja vastuullisesti. Luodaan edellytyksiä kotimarkkinoiden kasvulle sekä suomalaisten hyvinvoinnin ja vapauden lisääntymiselle. Hyöty paremmin toimivasta kilpailusta tulee erityisesti kuluttajalle, suomalaisille.

Valvotaan kilpailua terävämmin ja turvataan kuluttajan oikeudet

Hallituksen tavoitteena on, että Suomessa on toimivat ja reilut markkinat.

Hallitus varmistaa Kilpailu- ja kuluttajavirastolle riittävän toimivallan. Asetetaan Kilpailu- ja kuluttajavirastolle palvelulupaus, jossa yrityskauppavalvonnan prosessien kestot rajoitetaan kohtuulliseen aikaan. Selvitetään mahdollisuutta kilpailuviranomaisen ennakkoratkaisuun. Vahvistetaan Kilpailu- ja kuluttajaviraston kilpailuneutraliteettivalvontaa sekä mahdollisuuksia valvoa julkisen sektorin kilpailua rajoittavaa toimintaa. Varmistetaan, että julkisen sektorin yritystoimintaa valvotaan samalla intensiteetillä ja resursseilla kuin markkinoiden liiallista keskittymistä ja kartelleja. Vahvistetaan kartellivalvontaa ja selvitetään kartelleista seuraavien henkilökohtaisten seuraamusten ajantasaisuus ja tehokkuus.

Turvataan reilu kilpailu ja kuluttajien oikeudet suhteessa kolmansista maista käsin toimiviin verkkokauppoihin ja edistetään tasapuolisia kilpailuedellytyksiä eurooppalaisten yritysten ja globaalisti toimivien digijättien välillä. Osallistutaan aktiivisesti kuluttajan-suojan kehittämiseen EU-tasolla.

Säästöjä ja tehokkuutta julkisiin hankintoihin

Hallitus tavoittelee julkisista hankinnoista merkittävää kustannussäästöä julkisen palvelutuotannon osalta turvatakseen laadukkaat palvelut.

Merkittävä osa julkisesti rahoitetuista palveluista tuotetaan ostamalla palvelu yksityisiltä yrityksiltä. Veronmaksajien rahoilla tehdään hankintoja noin 50 miljardin euron edestä vuosittain. Tällä hetkellä jopa 60 prosenttiin julkisista kilpailutuksista osallistuu enintään

kaksi tarjoajaa, mikä kertoo julkisten hankintojen kilpailun vähydestä. Kilpailutusten onnistuminen takaa sen, että kansalaiset saavat laadukasta palvelua ja veronmaksajat käytetyille rahoille vastinetta. Onnistuneet hankinnat myös parantavat yritysten toimintaympäristöä.

Hallitus tavoittelee julkisten hankintojen tehostamisella merkittäviä kustannussäästöjä keskipitkällä aikavälillä. Käytännön toimet kilpailun lisäämiseksi edellyttävät hankintayksikkötasolla tapahtuvaa osaamisen lisäämistä sekä velvollisuutta pyrkiä onnistuneisiin kilpailutuksiin. Lainsäädäntö uudistetaan huolellisen valmistelun ja vaikutusarvioiden pohjalta byrokratia minimoiden.

Hallitus uudistaa hankintalakia seuraavin periaattein:

Asetetaan hankintalakiin lähtökohtainen velvoite kilpailutuksen uusimiseen, jos kilpailutuksessa on vain yksi tarjoaja. Tästä voidaan poiketa vain erityisen painavasta syystä. Kilpailutuksen kokonaistaloudellisuudesta tulee varmistua.

Ohjataan kuntia ja hyvinvointialueita hyödyntämään nykyistä enemmän yhteishankintoja.

Kilpailu- ja kuluttajaviraston valvontaa vahvistetaan ja perustetaan hankintatietokanta, joka mahdollistaa kehitystoimien ja lainsäädäntömuutosten arvioinnin, parhaiden käytäntöjen levittämisen ja väärinkäytösten havaitsemisen.

Muutetaan hankintalakia niin, että EU-kynnysarvon ylittävä hankinta voidaan olla jakamatta osiin vain erityisistä syistä ja mahdollistetaan ratkaisusta valittaminen.

Velvoitetaan yhteishankintayksiköjä huomioimaan kilpailutuksissaan kilpailuolosuhteet ja markkinavaikutukset.

Säädetään julkisyhteisöjen ostolaskudata avoimesti ja keskitetysti julkaistavaksi ilman erillistä pyyntöä.

Selvitetään mahdollisuutta luoda esimerkiksi hankintavalituslautakuntaan perustuva järjestelmä nopeutetusta muutoksenhausta julkisissa hankinnoissa.

Sanktioidaan suora hankinnan ja pakollisen sopimusmuutosilmoituksen ilmoittamatta jättäminen.

Velvoitetaan hankintayksiköitä tekemään yli 10 miljoonan euron hankinnoista analyysi, jossa arvioidaan hankintamallin soveltuvuus ja ennakoidaan kustannuksia.

Lisätään hankintaosaamista ja edistetään innovatiivisten hankintojen käyttöä.

Sidosyksikköjä koskevan sääntelyn kehittäminen

Julkisomisteisten sidosyksikköyhtiöiden eli inhouse-yhtiöiden käyttö on viime vuosina yleistynyt kunnissa ja uusilla hyvinvointialueella. Vaikka inhouse-yhtiöt ovat parhaimmillaan joustava ja tehokas osa julkishallintoa, kehitys saattaa muodostua ongelmaksi silloin, kun julkisen sektorin toimija toimii markkinoilla kilpaillen yrittäjäriskillä toimivien yritysten kanssa. Hankintayksiköiden toteuttamien yhteishankintojen nykyistä laajempi käyttö on puolestaan kilpailun lisäämisen ohella perusteltu keino parantaa julkisten hankintojen tehokkuutta.

Hallitus parantaa julkisen sektorin tehokkuutta sekä vahvistaa alueellista elinvoimaa ja yrittämisen edellytyksiä rajaamalla julkisen sektorin mahdollisuuksia tuottaa inhouse-yksiköissä sellaisia tukipalveluita, joissa on olemassa toimiva markkina, kuten siivous-, taloushallinto-, ruoka- ja ICT-palveluissa.

Hallitus varmistaa julkisten hankintojen tehokkuutta ja mahdollistaa julkishallinnon joustavat toimintatavat uudistamalla sidosyksikköjä sekä muuta julkisen vallan markkina-toimintaa koskevaa sääntelyä.

Rajoitetaan hankintayksiköiden mahdollisuuksia kiertää hankintalakia sidosyksiköiden avulla.

Sidosyksikön omistukselle asetetaan yleisen edun huomioon ottava vähimmäisomistusprosentti (10 %).

Lainsäädäntö kirjoitetaan tavalla, joka mahdollistaa jatkossakin kuntien ja hyvinvointialueiden tehtävien järjestämisen yhtiömuodossa silloin, kun se ei vääristä kilpailua, sekä tavalla, joka turvaa huoltovarmuuden, potilasturvallisuuden, kielelliset oikeudet tai muun vastaavan painavan julkisen intressin.

Tiukennetaan lainsäädäntöä siten, että sidosyksikköhankintoja voidaan tehdä vain silloin, kun ne ovat kokonaistaloudellisesti edullisempia kuin markkinoilla toimivat vaihtoehdot tai kun tähän on muu erityisen painava julkinen intressi.

Hallitus uudistaa kuntalakia ja hyvinvointialuelakia huomioimaan paremmin taloudellinen vastuullisuus ja kuntien yritystoiminnan markkinavaikutukset.

Yhtenäistetään sidosyksiköiden ulosmyyntirajat enintään 5 prosenttiin ja enintään 500 000 euroon inhouse-yhtiöiden liikevaihdosta.

Avataan markkinoita ja lisätään kilpailua

Alkoholikauppa

Hallitus uudistaa alkoholipolitiikkaa vastuullisesti eurooppalaiseen suuntaan ja jatkaa vuonna 2018 tehtyä alkoholilain kokonaisuudistusta. Nykyisessä alkoholilain 17 pykälässä määritelty vähittäismyyntilupa laajennetaan enintään 5,5 prosenttia alkoholia sisältävien juomien lisäksi koskemaan enintään 8 prosenttia alkoholia sisältäviä käymisteitse valmistettuja juomia. Puoliväliriiheen mennessä tehdään STM:n ja TEM:n yhteistyössä selvitys 15 prosentin vahvuisten viinien myynnin vapauttamisesta.

Toteutetaan riippumaton selvitys alkoholipolitiikan sääntelyn siirtämisestä sosiaali- ja terveysministeriöstä työ- ja elinkeinoministeriöön. Hallitus ei muuta Alkon kansanterveydellistä tehtävää ja asemaa.

Mahdollistetaan kaikille kotimaisille pien- ja käsityöläispanimoille, pientislaamoille ja viinitiloille niiden tuotteiden myynti valmistuspaikoilta suoraan kuluttajille vähittäismyyntiluvalla.

Selkiytetään vallitseva epäselvä tulkinta yksiselitteiseksi siten, että suomalaisilla on oikeus ostaa etämyyntimenettelyn kautta alkoholia toisissa EU-maissa toimivilta yrityksiltä.

Mahdollistetaan myös Alkolle ja kotimaisille vähittäismyyntiluvallisille toimijoille alkoholin verkkokauppa sekä muut jakeluun ja noutoon perustuvat vähittäismyyntikonseptit, kuitenkin ikärajavalvonta turvaten. Maan sisäisessä toimitusmyynnissä noudatetaan käsityöläispanimo-, pienpanimo- ja tilaviinipoikkeukset huomioiden voimassa olevia kotimaan vähittäismyynnin vahvuusrajoja.

Suomi hakee listautumista EU:n viinintuottajamaiden luetteloon.

Poistetaan suomalaisten toimijoiden ulkomaille suuntautuvan markkinoinnin rajoitukset EU-oikeuden rajoissa.

Uudistukset toteutetaan EU-oikeuden näkökulmasta hyväksyttävällä tavalla.

Apteekkijärjestelmä

Uudistetaan apteekkisääntelyä vastuullisesti ja asteittain turvaten laadukkaat ja turvalliset apteekkipalvelut koko Suomessa. Tunnistetaan apteekkien rooli osana terveydenhuoltojärjestelmää ja apteekkien suuri merkitys potilaan onnistuneen lääkehoidon toteutumisessa. Uudistuksella pyritään nykyistä kustannustehokkaampaan lääkkeiden vähittäisjakelujärjestelmän järjestämiseen. Lisätään lääkkeiden hintakilpailun edellytyksiä.

Uudistukset toteutetaan lääkkeiden ja apteekkipalvelujen alueellinen saatavuus sekä lääke- ja lääkitysturvallisuus varmistuen. Uudistuksella tavoitellaan 30 miljoonan euron vuosittaisia säästöjä julkiseen talouteen. Uudistuksella ei kasvateta asiakkaiden maksurasitetta.

Hallitus toteuttaa apteekkitalouden kokonaisuudistuksen. Apteekkitalouden uudistuksessa huomioidaan apteekkivero ja lääketaksa yhdessä siten, että huomioidaan apteekkien tosiasiallinen kannattavuus sekä turvataan maanlaajuinen apteekkiverkosto, rationaalisen lääkehoidon toteutumiseksi farmaseuttinen tuki (ml. lääkeneuvonta), lääkitysturvallisuus ja lääkkeiden saatavuus. Vahvistetaan apteekeille taloudellinen kannustin vaihtaa reseptilääkevalmiste edullisimpaan vaihtokelpoiseen lääkkeeseen. Maanlaajuinen apteekkiverkosto turvataan tarvittaessa erillisin tukielementein, esimerkiksi negatiivisella apteekkiverolla.

Osana apteekkitalouden kokonaisuudistusta mahdollistetaan apteekkitoiminnan harjoittaminen myös osakeyhtiömuodossa. Osakkaina apteekkiyhtiöissä voivat toimia vain Suomessa laillistetut proviisorit. Muutoksessa varmistetaan apteekkitoiminnan tuottama verotulokertymä. Lisätään apteekkien talouden läpinäkyvyyttä ja selkeytetään apteekkien yhteydessä toimivien erillisten osakeyhtiöiden asema ja verotus. Mahdollistetaan apteekkien välinen yhteistyö ja ketjuuntuminen. Myös ainoastaan verkossa toimivien apteekkien perustaminen mahdollistetaan. Selvitetään mahdollisuuksia laajentaa apteekkien omistajapohjaa esimerkiksi sallimalla farmaseuttien toimiminen osakkaina.

Vapautetaan määrä- ja sijaintisääntelyä valikoiduilla alueilla.

Selvitetään ne lainsäädännön kohdat, jotka nykyisellään rajoittavat apteekkien toiminnan laajenemista esimerkiksi rokotuksiin tai muihin matalan kynnyksen terveyspalveluihin. Apteekkien henkilöstön osaamista pyritään hyödyntämään entistä enemmän osana sosiaali- ja terveydenhoitoa.

Vapautetaan lääketurvallisuusviranomaisen selvityksen pohjalta harkitusti, lääke- ja lääkitysturvallisuus varmistuen, joitakin yleisimmin käytettyjä itsehoitolääkkeitä myös muualla kuin apteekeissa myytäväksi.

Lääkemääräystä vaativien lääkkeiden toimittamista selkiytetään siten, että lääkemääräystä voidaan soveltaa eri pakkauskokojen saatavuus ja määrä huomioiden, kuitenkin poikkeamatta lääkemääräyksen kokonaislääkemäärästä.

Selvitetään lääkkeiden hankinnan keskittämistä lääkeyritysten välisen hintakilpailun tehostamiseksi ja lääkehankintojen hinnan laskemiseksi.

Rahapelijärjestelmä

Hallitus uudistaa Suomen rahapelijärjestelmää avaten sitä lisenssimallilla kilpailulle viimeistään 1.1.2026. Uudistuksen tavoitteena on ehkäistä ja vähentää pelaamisesta aiheutuvia terveydellisiä, taloudellisia ja sosiaalisia haittoja sekä parantaa rahapelijärjestelmän kanavointiastetta.

Lisenssijärjestelmän piiriin kuuluisivat lähtökohtaisesti online-kasinopelit ja online-vedonlyönti. Erytetään Veikkaukselle jäävä yksinoikeustoiminta ja kilpailluilla markkinoilla oleva toiminta eri yhtiöihin saman konsernin sisällä.

Nykyinen rahapelipolitiikka ei ole onnistunut, sillä osalle suomalaisista rahapelit ovat merkittävä ongelma. Yksinoikeusjärjestelmän markkinaosuus digitaalisessa rahapelaamisessa on lähellä 50 prosentin rajaa, ja digitaalisen rahapelaamisen markkinalla toimivat yksinoikeusjärjestelmän ulkopuoliset yritykset saavat tuottoja ilman lisenssimaksuja, veroja tai vastuuta toiminnan aiheuttamista rahapeliongelmista.

Lisenssijärjestelmään siirryttäessä tehostetaan rahapelitoimialan valvontaa, turvataan valvonnan riittävät resurssit ja estetään tehokkaasti muun muassa rahanpesu ja tulomanipulaatio. Varmistetaan rahapelihaittojen ehkäisemisen riittävät resurssit julkisella sektorilla ja järjestösektorilla.

Selvitetään pelikoneiden siirtämistä erillisiin valvottuihin tiloihin. Mahdollistetaan kuluttajalle pelaamisen eston hankkiminen yhdeltä alustalta kaikkiin lisensoituihin palveluihin ja varmistetaan muut tarvittavat pelihaittojen hallintakeinot.

Uudistuksessa turvataan mahdollisuus ohjata kulutusta luvalliseen tarjontaan muun muassa markkinoinnin avulla. Kanavointi toteutetaan siten, ettei markkinoinnilla edistetä haittoja aiheuttavaa pelaamista, eikä alaikäisille kohdisteta suoraan rahapelien markkinointia. Markkinoinnin on oltava sisällöltään, laajuudeltaan, näkyvyydeltään ja toistuvuudeltaan maltillista ja vastuullista. Pelien henkilökohtainen markkinointi ilman henkilön nimenomaista suostumusta kielletään.

Varmistetaan lisenssimallin vaikutukset Ahvenanmaahan sekä Ahvenanmaan itsehallinnon rahoitukseen yhteistyössä Ahvenanmaan maakuntahallinnon kanssa.

Lisenssimallin käyttöönoton tulee perustua huolelliseen selvitystyöhön uudistuksen yhteiskunnallisista vaikutuksista ja erityisesti sen vaikutuksista rahapelihaittojen esiintyvyyteen.

Raideliikenne

Hallitus lisää tosiasiallista kilpailua raideliikennemarkkinalla ja helpottaa markkinoille pääsyä. Hallitus luo pitkän aikavälin näkymän kotimaan raideliikenteen kapasiteetin ja investointien lisäämiseksi.

Suomessa raideliikenteen markkina on keskittynyttä ja kilpailu vähäistä moneen Länsi-Euroopan maahan verrattuna. Henkilöliikenne vapautui kilpailulle 2021 ja julkisen tilaajan liikennöintisopimukset 2023. Vaikka henkilöjunaliikenteen operointi on mahdollista myös valtionyhtiö VR:n kanssa kilpaileville toimijoille, kilpailua ei ole syntynyt markkinoille tulon korkean kynnyksen, monopoliyhtiön määräävän markkina-aseman, rajallisen raidekapasiteetin ja väestötiheyden vuoksi.

Suomen raideleveys poikkeaa suurimmasta osasta muuta Eurooppaa, mikä ei mahdollista kaluston käyttöä Suomessa ilman lisäinvestointeja. Raideliikenne on sekä henkilö- että tavaraliikenteen kannalta keskeinen liikkumisen muoto ja huoltovarmuustekijä. Kestävänä liikkumisen muotona raideliikenteen merkitys tulee entisestään korostumaan Suomessa tulevana vuosina.

Hallitus avaa markkinaehtoisen henkilöjunaliikenteen markkinat tosiasialliselle kilpailulle. Toimivan kilpailuneutraalin markkinan edellytykset varmistetaan tarvittavilla selvityksillä, vaikutusarvioilla ja erikseen arvioitavilla toimenpiteillä, pohjautumatta edellisten vaalikausien poliittiseen valmisteluun. Kilpailuneutraali ja houkutteleva toimintaympäristö edellyttää kaluston ja varikoiden saatavuuden järjestämistä puolueettomasti.

Henkilöjunaliikenteen kilpailua lisätään mahdollistamalla kunnille, kuntayhtymille ja alueille ostoliikenteen järjestäminen. Tarkoitusta varten perustetaan julkinen kalustoyhtiö julkisesti tuetulle ostoliikenteelle. Julkista tukea ei osoiteta markkinaehtoisesti toimiville reiteille. Kilpailun syntymistä markkinaehtoiseen liikenteeseen edesautetaan kilpailuttamalla julkisesti tuettua liikennettä, koska mahdollisuus toimia laajalla liiketoimintamallilla pienentää markkinoille tulemisen kynnystä.

Henkilö- ja tavaraliikenteen kalusto, jonka VR on päättänyt kierrättää, tulee laittaa julkiseen myyntiin tai siirtää perustettavaan kalustoyhtiöön, eikä sitä saa romuttaa ennen kalustoyhtiön perustamista. Junien tietoliikenneyhteyksien nopeutta ja toimintavarmuutta edistetään. Sallitaan ulkomaille rekisteröityjen vaunujen pysyvä käyttö Suomen sisäisessä liikenteessä kilpailun edistämiseksi rautateillä.

Nikotiinipussit

Nikotiinipussit otetaan tupakkalain soveltamisalan piiriin ja niiden myynti sallitaan noudattaen niille asetettuja sääntöjä, joilla pyritään ehkäisemään nuorisokäyttöä, harmaatuontia ja laitonta kauppaa sekä torjumaan järjestäytynyttä rikollisuutta. Vähittäismyynti säädetään luvanvaraiseksi, tuotteille säädetään naapurimaissa käytössä olevat nikotiinirajat ja tuotteissa sallitaan vain aikuisille tarkoitetut maut.

Nikotiinipussit ja muut nikotiinia sisältävät tupakkalain alaiset tuotteet, joilla ei ole valmis-terveroa, otetaan tupakkaverotuksen piiriin nikotiinia sisältävien sähkösavukeneesteiden veroa vastaavalla tavalla soveltuvien osin. Verotaso mitoitetaan siten, ettei se merkittävästi ohjaa kulutusta pois verollisesta myynnistä ja että se ohjaa vähentämään tupakoinnista aiheutuvia haittoja.

6.3 Nostetaan Suomen TKI-rahoitusta

Suomen menestys ja tulevaisuuden kasvu perustuvat osaavien ja luovien ihmisten työhön, korkeatasoiseen tieteelliseen tutkimukseen sekä kaupallisiin innovaatioihin. Tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotoiminnalla (TKI) on ratkaiseva merkitys uuden tiedon ja osaamisen synnyttämisessä, tuottavuuden kasvussa, elinkeinoelämän uudistumisessa ja hyvinvoinnin luomisessa. Koko ihmiskuntaa koskevat haasteet sekä Suomen talouden vahvistaminen edellyttävät merkittäviä investointeja tutkimukseen ja innovaatioihin sekä julkiselta että yksityiseltä sektorilta.

Hallitus sitoutuu kansalliseen tavoitteeseen nostaa Suomen tutkimus- ja kehittämismenot (T&K) 4 prosenttiin BKT:sta vuoteen 2030 mennessä. Kansallisen tavoitteen ja voimassa olevan T&K-rahoituslain mukaisesti valtion T&K-rahoitus nousee 1,2 prosenttiin brutto-kansantuotteesta vuoteen 2030 mennessä sillä edellytyksellä, että yksityisen sektorin panostukset kasvavat 2,8 prosenttiin.

Valtion T&K-rahoituksen kohdennukset on tehtävä niin, että niillä saavutetaan tavoitellut positiiviset vaikutukset osaamiseen, tuottavuuteen ja kilpailukykyyn sekä näiden avulla pitkän aikavälin talouskasvuun, joka vahvistaa hyvinvointiyhteiskunnan rahoituspohjaa.

Hallitus sitoutuu parlamentaarisen TKI-työryhmän linjaamiin TKI-järjestelmän kehittämisen periaatteisiin, jotka ovat ennakoitavuus ja pitkäjänteisyys, vipuvaikutus, kokonaisvaltaisuus, tieteen vapaus sekä tutkimuksen ja koulutuksen laatu, vaikuttavuus, kilpailullisuus, yhteistyö, kansainvälisyys, globaalien haasteiden tunnistaminen sekä teknologia- ja toimialaneutraalius. T&K-rahoitusta kohdennetaan näitä periaatteita kunnioittaen.

Tutkimus- ja innovaationeuvoston roolia tutkimus- ja innovaatiopolitiikan johtamisessa vahvistetaan parlamentaarisen ryhmän esitysten mukaisesti. Pääministeri toimii neuvoston puheenjohtajana.

Hallitus laatii vaalikauden aikana kahdeksanvuotisen suunnitelman T&K-rahoituksesta ja muihin TKI-politiikkaan liittyvistä näkökohdista. Suunnitelman valmistelevat opetus- ja kulttuuriministeriö sekä työ- ja elinkeinoministeriö tutkimustoimijoita ja elinkeinoelämää laajasti osallistaen. Suunnitelman valmistelua johtaa tutkimus- ja innovaationeuvosto.

TKI-tavoitteen saavuttamisen seurannassa sitoudutaan parlamentaariseen yhteistyöhön ja jatkuvuuden turvaamiseen.

T&K-rahoituksen lisäykset kohdistetaan yliopistoissa ja ammattikorkeakouluissa tehtävään perus- ja soveltavaan tutkimukseen, tutkimuslaitoksille, yliopistosairaaloille sekä kilpailtuun rahoitukseen Suomen Akatemian ja Business Finlandin kautta. T&K-rahoituksen kansantaloudellista vaikuttavuutta nostetaan painottamalla tutkimus-yritys-yhteistyöhön kohdentuvaa rahoitusta sekä rahoittamalla yhteiskäyttöisiä TKI-infrastruktuureja. Lisäksi hyödynnetään sekä olemassa olevia tehokkaita rahoitusvälineitä, kuten veturirahoitusta ja lippulaivahankkeita että TKI-rahoittajaorganisaatioiden uusia yhteisiä ohjelmia. Globaalisti kilpailukykyisten ekosysteemien vahvistamiseksi käydään tiivistä vuoropuhelua julkisen ja yksityisen sektorin TKI-panostusten strategisesta kohdentamisesta alueellisten ekosysteemisopimusten muodossa. Kehitetään edelleen T&K-verokannustinta sekä kasvu-yrityksille ja pk-yrityksille sopivia rahoitusmahdollisuuksia.

Jotta tutkimus- ja innovaatorahoituksen neljän prosentin tavoitetaso vuoteen 2030 voidaan saavuttaa, on välttämätöntä varmistaa osaajien saatavuus ja riittävät koulutusmäärät sekä Suomen houkuttelevuus ulkomaisten osaajien näkökulmasta.

Varataan riittävä EU:n T&K-rahoituksen kansallinen vastinrahoitus ja asetetaan tavoitteeksi Suomeen ohjautuvan EU:n T&K-rahoituksen kaksinkertaistaminen.

6.4 Kasvua datataloudesta ja digitalisaatiosta

Suomesta datatalouden ja digitaalisuuden kärkimaa

Digitalisaatio, nopeat datayhteydet ja teknologian kehittyminen voivat oikein hyödynnettyinä merkittävästi parantaa ihmisten elämänlaatua, yritysten kilpailukykyä ja työvoiman saatavuutta sekä tehostaa julkista hallintoa. Tavoitteena on tarttua täysimääräisesti uusien

teknologioiden ja digitalisaation tarjoamaan potentiaaliin. Huolehditaan uusien teknologioiden ja sähköisten prosessien turvallisuudesta ja esteettömyydestä sekä käyttäjien perusoikeuksien toteutumisesta.

Digitalisaation ja teknologisen kehityksen luonne vaatii, että sääntelyä päivitetään. Hallitus vaikuttaa aktiivisesti ja ennakolta siihen, että alustataloutta, tekoälyä, dataa ja digitalisaatiota koskeva EU-sääntely kulkee mahdollistavaan, tasapainoiseen ja Suomen kannalta edulliseen suuntaan, ja minimoi kansallisen lisäsääntelyn.

Toteutetaan datataloudesta laaja-alainen, strateginen teemakokonaisuus, jonka kärkiä ovat kvanttilaskenta, nopeat langattomat verkot, terveysdata, kyberturvallisuus ja tekoäly. Hallitus pyrkii ennakoimaan ja seuraamaan myös muiden avainteknologioiden läpimurtoa.

Digitaalinen ja tehokas julkinen hallinto

Digitalisaatio ja teknologian hyödyntäminen ovat yksi tärkeimmistä keinoista parantaa julkisten palveluiden laatua, tehokkuutta ja saatavuutta. Viranomaisasiointinnissa lähtökohdan on oltava se, että yhtä tietoa kysytään palvelun käyttäjältä vain kerran ja että koko palveluketju on saatavilla ”yhdeltä luukulta”. Hallitus toteuttaa tarvittavat kansalliset lainsäädäntömuutokset, joilla uusia teknologioita ja digitalisaatiota voidaan hyödyntää täysimääräisesti julkishallinnon toiminnassa.

Hallitus käynnistää julkisen hallinnon digitalisaatioon kytkeytyvän laajan lainsäädännön poikkihallinnollisen uudistusohjelman, jossa tunnistetaan ja kumotaan norminpurun hengessä digitalisaatiota estävät tai vaikeuttavat säädökset.

Hallitus mahdollistaa tekoälyn avulla tehtävät automaattiset viranomaispäätökset.

Suomi siirtyy asteittain digitaalisten palveluiden ensisijaisuuteen viranomaisasiointikanavana. Lainsäädäntöä muutetaan siten, että digitaalisesta viranomaisviestinnästä tehdään ensisijainen viranomaisviestinnän kanava. Hallitus selvittää kustannustehokasta tapaa mahdollistaa viranomaispostin lähettäminen yksityisiin digipostipalveluihin. Samalla on huolehdittava, että vaihtoehtoisia asiointi- ja viestintäkanavia on tarjolla heille, jotka eivät pysty käyttämään digipalveluita. Kaikkien digitaalisten viranomaispalveluiden on toimitettava molemmilla kansalliskielillä jo suunnittelu- ja toteuttamisvaiheessa.

Valtionhallinnon digihankkeiden nykyinen rahoitus kootaan poikkihallinnollisen koordinaation alaiseksi. Eri hallinnonalojen digitalisaatiobudjeteista muodostetaan hallituskauden aikana tarkoituksenmukaisen kokoinen yhteinen kehitysbudjetti, joka suunnataan hallitusohjelmassa asetettujen prioriteettien mukaisesti. Hallitus laatii

digihankkeille rahoituskriteerit, jotka ohjaavat niiden yhteentoimivuutta. Hallitus vähentää samassa suhteessa ministeriökohtaisten hankkeiden määrärahoja, jotta uudistus on kustannusneutraali. Vahvistetaan digijohtamista siten, että ministerityöryhmä ja digitoimisto jatkavat tieto- ja teknologiapolitiikan koordinoinnin johtamista pitkäjänteisesti. Hallitus seuraa ja jatkaa digikompassin tavoitteiden edistymistä.

Hallitus toteuttaa kansallisen tietosuojalainsäädännön kokonaisuudistuksen. Kokonaisuudistuksen yhteydessä kumotaan tiedon liikkuvuutta, pilvipalveluiden tarkoituksenmukaista käyttöä tai muuten julkisten palveluiden tarkoituksenmukaista järjestämistä haittaavat säädökset ja hyödynnetään tarvittaessa nykyistä laajemmin GDPR:n kansallista liikkumavaraa. Kokonaisuudistuksen yhteydessä säädetään hallinnolliset sakot tietosuojaloukkauksista koskemaan julkista ja yksityistä sektoria yhtäläisesti.

Hallitus edistää tiedon liikkumista julkishallinnon eri tietojärjestelmien välillä. Samalla tunnistetaan ja puretaan julkisten tietovarantojen hyödyntämisen ja jakamisen tarpeettomat oikeudelliset esteet yksityisyyden suoja huomioiden. Hallitus parantaa digitalisaation kustannusvaikuttavuutta hyödyntämällä olemassa olevia kansallisia tietovarantoja (muun muassa Kanta-palvelut ja tulorekisteri) sekä tietojärjestelmiä tietoturvallisesti nykyistä laajemmin.

Hallituskauden aikana toteutetaan hankkeita, joilla digitalisoidaan elämäntapahtumien tai yritystapahtumien ympärille kiinnittyvät julkiset ja yksityiset palvelut niin, että ne toimivat saumattomasti yhteen. Yhtenä tällaisena kokonaisuutena turvataan edesmenneen omaisen asioiden vaivaton hoito.

Kasvua datataloudesta ja digitalisaatiosta

Parempien julkisten palveluiden lisäksi digitalisaatio ja teknologinen kehitys ovat valtavia mahdollisuuksia uudelle kasvulle. Päästöttömän energian ratkaisut nojaavat poikkeuksetta uuteen teknologiaan, dataan ja digitaaliseen infrastruktuuriin, joiden avulla voidaan analysoida suuria datamassoja, nopeuttaa tutkimusta, tehostaa tuotantoprosesseja ja lisätä energiatehokkuutta. Hallitus haluaa luoda mahdollisuudet uudelle kasvulle ja huolehtii, että Suomeen kannattaa investoida.

Hallitus käynnistää datatalouden kasvuohjelman, jolla vahvistetaan yritysten valmiuksia hyödyntää dataa liiketoiminnan sekä tuotteiden ja palveluiden kehittämiseen. Hallitus turvaa edellytykset kvanttilaskennan laaja-alaiseen hyödyntämiseen ja kehittämiseen. Hallitus varmistaa kansallisen vastinrahan EU:n sirusäännökseen (Chips Act) rahoituksen hakemiselle.

Hallitus varmistaa, että sote-tiedonhallinnan lainsäädäntö mahdollistaa sosiaali- ja terveysdatan sujuvan käytön eri toimijoiden välillä niin hyvinvointialueilla kuin valtakunnallisesti. Suomi osallistuu aktiivisesti EU:n terveysdata-avaruuden (EHDS) puitteissa tehtävään työhön.

Hallitus keventää verkkoyhteyksien rakentamisen lupakäytäntöjä ja digitalisoi luvitusprosessin sekä tuo kokonaisuuden ”yhden luukun periaatteen” alle. Hallitus kannustaa verkkoyhteyksien rakentamista esimerkiksi sähköverkon rakentamisen ja tiehankkeiden yhteydessä. Koko maan kattaviin, riittävän nopeisiin ja häiriöttömiin tietoliikenneyhteyksiin kohdennetaan riittävät resurssit. Hallitus arvioi tarvetta jatkaa laajakaistatukiohjelmaa kiinteiden yhteyksien rakentamiseksi alueille, joille ne eivät rakennu markkinaehtoisesti. Hallitus suhtautuu myönteisesti luoteisväylän datakaapelihankkeen edistämiseen.

Hallitus edistää etätyön mahdollisuuksia sekä teknologisia ratkaisuja työnteon ja yrittämisen mahdollistamiseksi paikasta riippumatta. Etätyön mahdollisuuksia tarkastellaan julkisen hallinnon tehtävissä tilakustannusten ja liikkumisen päästöjen vähentämiseksi.

Hallitus tukee siirtymää kohti reaaliaikataloutta edistämällä mm. yritysten liiketoiminnan tositteiden, kuten verkkolaskujen ja sähköisten kuittien, siirtymistä digitaalisessa muodossa eri osapuolten välillä ajantasaisesti ja turvallisesti.

Hallitus määrittelee ja tunnistaa yhteiskunnan kannalta kriittiset tietovarannot, -palvelut ja -järjestelmät ja varmistaa näiden toimintavarmuuden sekä turvallisuuden. Kyberturvallisuutta koskevaa yhteistyötä viranomaisten ja elinkeinoelämän välillä vahvistetaan. Hallitus parantaa tietoturvaa kriittisillä toimialoilla ja toteuttaa kyberturvallisuuden kehittämisohjelman. Lisätään yrityslähtöistä kyberturvallisuuskoulutusta erityisesti pk-yrityksille.

Parannetaan kansalaisten valmiuksia vastata suomalaista yhteiskuntaa vastaan suuntautuvaan informaatiovaikuttamiseen esimerkiksi vieraiden valtioiden taholta, myös tietosuojan ja kyberturvallisuuden osaaminen tulevat olemaan aikaisempaa tärkeämpiä digitaalisuudessa ympäristöissä. Koulutustarjonnassa huomioidaan digitalisaatioon, tekoälyn hyödyntämiseen ja datatalouteen liittyvät osaamistarpeet.

Suomi varautuu maksujärjestelmiin kohdistuviin häiriöihin ja turvaa käteismaksamisen ja käteisen rahan saatavuuden.

Viestintä- ja mediapolitiikka

Varmistetaan reilu kilpailu posti- ja logistiikkamarkkinoilla. Turvataan laadukkaat posti-palvelut koko maassa kustannustehokkaalla ja kilpailullisella tavalla sekä avataan alan kustannus- ja tukirakenne.

Hallitus edistää reilua kilpailua mediakentällä ja digitaalisessa mainosmarkkinassa huomioiden kansainvälisten alustajättien aseman.

Yleisradion rahoitus ja varojen käyttö avataan julkiseksi osakeyhtiölain puitteissa. Yleisradio näyttää avoimuudessa ja tehokkaassa rahankäytössä esimerkkiä. Yleisradion riippumattomuutta ja toimituksellista puolueettomuutta vahvistetaan.

Ylen tehtävistä, rahoituksesta ja yhtiön valvonnan riippumattomuuden kehittämisestä linjataan parlamentaarisesti. Hallitus perustaa parlamentaarisen työryhmän arvioimaan Yleisradion rahoitusta, suhdetta kaupalliseen mediaan ja Yle-lain muutostarpeita sekä tarkkarajaistamaan Ylen tehtäviä. Parlamentaarisen työryhmän on annettava raporttinsa kevätistuntokauden 2024 loppuun mennessä.

6.5 Toimivat asuntomarkkinat ja sujuva liikenne

Mittavat liikenneinvestoinnit ja sujuvaa rakentamista

Hallituksen tavoitteena on muodostaa maankäytöstä, rakentamisesta, asumisesta ja liikenteestä vahva rakennetun ympäristön kokonaisuus. Toimivat asuntomarkkinat sekä sujuva ja turvallinen liikenne ovat edellytys Suomen kilpailukyvyille, alueiden elinvoimalle ja työvoiman liikkuvuudelle. Hallitus edistää kestävästä kehitystä osana maankäyttöä, rakentamista, asumista ja liikennettä.

Hallitus huolehtii asumisen ja liikkumisen edellytyksistä koko Suomessa: pääkaupunkiseudulla, suurilla kaupunkiseuduilla, maakuntakeskuksissa, kehyskunnissa, seutukaupungeissa sekä maaseutumaaisessa ja harvaan asutussa Suomessa. Hallitus kannustaa kaupungeja ja kuntia kehittämään omien vahvuksiensa pohjalta.

Hallitus sujuvoittaa liikkumista riippumatta kulkumuodosta. Hallitus tunnistaa Suomen alueelliset erot ja luottaa ihmisten vapauteen valita itselleen tarkoituksenmukaisin tapa asua ja liikkua. Hallitus varmistaa, etteivät liikkumisen kustannukset synnytä estettä tai kannustinloukkua työssäkäynnille kaupungeissa tai maaseudulla.

Hallituksen asuntopolitiikan keskeisin tavoite on asuntomarkkinoiden toimivuuden edistäminen. Toimivat asuntomarkkinat luovat suomalaisille mahdollisuuden asua mahdollisimman hyvin ja edullisesti omia toiveita vastaavassa kodissa.

Hallitus luo hyvät toimintaedellytykset asuntomarkkinoille kasvuun tähtäävällä elinkeinopolitiikalla, uudistamalla sääntelyä, varmistamalla riittävän kaavoituksen, tonttitarjonnan ja asuntotuotannon sekä panostamalla asuntotuotantoa tukeviin liikennehankkeisiin. Hallitus edistää vakaata toimintaympäristöä rakentamiseen ja asuntomarkkinoille.

Liikenneverkkoa kehitetään koko Suomessa

Hallituksen liikennepolitiikan tavoitteena on koko Suomen kasvun ja elinvoiman lisääminen. Liikenneverkkoa kehitetään Suomen saavutettavuuden, kilpailukyvyyn ja huoltovarmuuden vahvistamiseksi. Liikennepolitiikalla tuetaan kasvua, investointeja ja työllisyyttä, laajennetaan työssäkäyntialueita, edistetään kestävien liikennemuotojen käytön mahdollisuuksia ja vähennetään päästöjä.

Väyläverkon kasvanut korjausvelka on muodostunut suomalaisten arjen sujuvuuden ja jopa talouskasvun esteeksi. Hallitus torjuu määrätietoisesti korjausvelan kasvua.

Väyläverkon investoinnit kohdistetaan kasvun, työllisyyden ja huoltovarmuuden kannalta olennaisimmille väylille sekä väyläverkon pahimpien pullonkaulojen purkamiseen. Väyläverkon investoinneilla tuetaan sekä kaupunkien kasvua että koko Suomen elinvoimaa. Perusväylänpidossa huomioidaan myös alempiasteinen tieverkko. 12-vuotisen liikennejärjestelmäsuunnitelman päivitys käynnistetään heti hallituskauden alussa.

Hallitus toteuttaa erittäin mittavan, lähes kolmen miljardin euron liikenneinvestointiohjelman. Väyläverkon kehittämiseen ja korjausvelan kasvun torjumiseen panostetaan yhteensä noin 1,6 miljardin euron investointipaketilla. Paketilla toteutetaan muun muassa valtatie 5 parannus välillä Leppävirta-Kuopio sekä valtatie 4 kehittämistä Keski-Suomen alueella. Lisäksi paketin sisältä toteutetaan investointeja, joilla edistetään länsirannikon kilpailukykyä ja kasvua.

Tieverkon kunnossapidon tuottavuutta nostetaan parantamalla tiestön kunnan diagnostiikkaa ja analysointia sekä hyödyntämällä tuotettua tietoa mahdollisimman tehokkaasti. Digitalisaation avulla pyritään mahdollisimman proaktiiviseen väyläverkon kunnossapitoon ja kehittämiseen.

Hallitus hyödyntää täysimääräisesti Euroopan unionin CEF-hankerahoitus, erityisesti sotilaallisen liikkuvuuden hankkeet. Esitetään hankkeita lisätalousarviomenettelyssä jo vuonna 2023 Suomen maksimaalisen saannon turvaamiseksi perusteltujen hankkeiden osalta.

Selvitetään erikoiskuljetuksiin soveltuvan tieverkon kehittämistä tukemaan nykyistä suurempien kuljetusten toteuttamista. Otetaan käyttöön vinjettimaksu raskaalle tavaraliikenteelle.

Hallitus asettaa liikenneturvallisuuden parantamisen tavoitteeksi, ettei Suomessa tapahdu liikennekuolemia vuonna 2050. Oikaistaan ylinopeudesta seuraavaa liikennevirhemaksua ja liikenneturvallisuuden vaarantamisrikosta koskeva lakien yhteensovittamisongelma sen varmistamiseksi, että liikennevirhemaksurajan ylittävästä ylinopeudesta ei selviä seuraamuksetta.

Tavaraliikenteelle välttämättömät taukopaikat ja vaihtoehtoisten käyttövoimien jakeluverkko huomioidaan liikennejärjestelmän kehittämisessä ja maankäytön suunnittelussa. Yhdessä elinkeinoelämän kanssa laaditaan toimenpideohjelma vaihtoehtoisten käyttövoimien jakeluverkon laajentamiselle pääväylillä.

Tunnistetaan teknologiavientiklustereina toimivat toiminnalliset kaupunkiseudut TEN-T-verkon kaupunkisolmukohtina.

Hallitus kiinnittää entistä suurempaa huomiota liikenneverkon toimintavarmuuteen ja kriisinkestävyyteen. Vaihtoehtoisia kuljetusreittejä kehitetään ja niiden kapasiteettia kasvatetaan huoltovarmuuden turvaamiseksi kaikissa olosuhteissa. Korjataan tie- ja raideverkon pullonkauloja kuljetuskapasiteetin kasvattamiseksi. Tavoitellaan yhdessä Ruotsin ja Norjan kanssa EU:n ja Naton investointimahdollisuuksia Skandinavian pohjoisosan logistiikkayhteyksien parantamiseksi. Laaditaan selvitys Merenkurkun (Vaasa-Uumaja) kiinteästä yhteydestä.

Raideliikenteestä tehdään entistä kilpailukykyisempi liikennemuoto lähes 1,4 miljardin euron erillisellä raideinvestointipaketilla, jolla rakennetaan uusia yhteyksiä ja kehitetään nykyistä rataverkkoa. Lisäksi raideliikenteen houkuttelevuutta lisätään parantamalla junien tietoliikenneyhteyksien nopeutta ja toimintavarmuutta.

Nykyisiä raideyhteyksiä vahvistetaan kattavasti eri puolilla Suomea. Päärataa kehitetään nykyisessä ratakäytävässä. Parannetaan radan välityskykyä Helsinki–Tampere-välillä, toteutetaan kaksoisraide Oulu–Liminka-välille ja sähköistetään Tornio–Kolari-väli. Itä-Suomen yhteyksiä kehitetään lisäämällä Savonradan kapasiteettia ja nopeuksia

Kouvola-Kuopio-välillä sekä jatketaan Karjalanradan kehittämistä välillä Luumäki–Imatra. Rantaradan elinvoimaisuus varmistetaan perusparannuksella. Loviisa–Lahti-ratayhteys perusparannetaan.

Koko Suomen raideverkon toimivuutta ja Helsinki-Vantaan lentokentän saavutettavuutta parannetaan käynnistämällä Lentoradan yksityiskohtaisempi suunnittelu ja valmistelulla hankkeen toteuttamispäätös. Turun tunnin juna -hanke käynnistetään parantamalla Salo–Kupittaa-väliä sekä rakentamalla Espoo–Lohja-rata, joka kytkee Lohjan ja Vihdin tiiviimmin osaksi Helsingin työssäkäyntialuetta.

Parannetaan pyöräilyn ja kävelyn edellytyksiä muun muassa päivittämällä kävelyn ja pyöräilyn edistämishjelma, toteuttamalla toimenpideohjelma koulu- ja työmatkapyöräilyn edistämiseksi sekä panostamalla kävely- ja pyöräväylien liikenneturvallisuuteen.

Hallitus käynnistää liikenteen rahoituksen ja verotuksen kokonaisuudistuksen, jonka liikenne- ja viestintäministeriö ja valtiovarainministeriö toteuttavat yhteistyössä.

Turvataan suomalaisen merenkulun ja kattavan satamaverkoston toimintaedellytykset sekä kytkäytyminen TEN-T-verkkoon. Parannetaan satamien liikenneyhteyksiä huoltovarmuuden ja ulkomaankaupan turvaamiseksi. Varmistetaan talvimerenkulun toimintaedellytykset. Uudistetaan jäänmurron järjestämistapa ja käynnistetään jäänmurtajien pitkäjänteinen uusimishjelma hallituskauden aikana. Huolehditaan vientiteollisuuden kilpailukyvästä tekemällä meriliikenteen väylämaksun puolituksesta pysyvä vuodesta 2024 alkaen. Tarkastellaan satamia koskevaa lainsäädäntöä, varmistetaan satamamarkkinan toiminta ja selvennetään lainsäädäntöä satamadirektiivin mukaisesti.

Varmistetaan toimiva saaristoliikenne, jolla tarkoitetaan sekä maantielauttoja ja -losseja että yhteysaluksia. Ajanmukaistetaan saaristoliikennettä ohjaavat säännökset. Pyritään uudistamaan saaristoliikenteen aluskantaa erityisesti yhteysalusliikenteen osalta, ja mahdollisuuksien mukaan myös sähköistetään aluksia.

Suomi soveltaa aikarajoitettua saaripoikkeusta EU:n meriliikenteen päästökauppa-järjestelmän puitteissa. Huoltovarmuuden kannalta on tärkeää, että Merenkurkun laivaliikennettä tuetaan päästökaupan tuomien kustannusten vähentämiseksi samalla tai saaripoikkeusta vastaavalla tavalla. Tämä varmistaa meriliikenteen päästöjen vähentämisen sekä vaihtoehtoisten vähäpäästöisten polttoainevaihtoehtojen kehittämisen. Reittiliikennettä ja suoraa roro-lauttaliikennettä Naantalin ja Ahvenanmaan välillä tuetaan samanarvoisesti huoltovarmuuden ja rahtiliikenteen takia.

Edistetään pohjoismaisten liikennejärjestelmien koordinoitua rajat ylittävän liikenteen sujuvoittamiseksi. Edistetään liikenneasioita käsittelevän ministerineuvoston perustamista Pohjoismaiden neuvostoon.

Uudistetaan liikenteen palveluita digitalisaatiota hyödyntäen

Hallituksen tavoitteena on vahvistaa liikennepalvelumarkkinoiden toimivuutta. Hallitus edistää liikenne- ja logistiikka-alan digitalisaatiota ja automatisaatiota, uudenlaisten liiketoimintamallien syntymistä ja hyödyntämistä sekä liikennejärjestelmän tehokkuutta.

Kehitetään joukkoliikennettä 12-vuotisen liikennejärjestelmäsuunnitelman mukaisesti.

Hallitus kehittää julkisesti järjestettyjä liikennepalveluita kokonaisuutena yhteistyössä kuntien ja hyvinvointialueiden kanssa. Varmistetaan, että palveluiden järjestämiseen suunnatuista resursseista saadaan mahdollisimman suuri lisäarvo.

Kehitetään digitaalisia liikenteen ohjausjärjestelmiä, jotka auttavat parantamaan liikenteen sujuvuutta ja turvallisuutta. Kehitetään liikenteen datainfrastruktuuria ja älykästä liikenteenohjausta. Edistetään Digirata-hanketta.

Päivitetään liikennepalvelulaki niin, että toimivat matkaketjut mahdollistavien tietojärjestelmien kehittäminen koordinoidaan valtakunnallisesti tarkoituksenmukaisella tavalla.

Edistetään itseohjautuvien ajoneuvojen kehittämistä ja turvallista käyttöönottoa.

Heti hallituskauden alussa laaditaan kansallinen lentoliikennestrategia, jossa linjataan Suomen lentoliikenteen toimintaedellytysten ja kilpailukyvyyn vahvistamisesta muutuneessa maailmassa. Kehitetään Helsinki-Vantaan lentokenttää kansainvälisen matkustaja- ja rahtiliikenteen solmukohtana. Edistetään lentoliikenteen sähköistymistä.

Edistetään lentoyhteyksien kehittymistä koko Suomessa kolmen tunnin saavutettavuustavoitteen toteuttamiseksi. Säilytetään Finavian nykymuotoinen lentoasemaverkko. Kehitetään Suomen sisäistä lentoliikennettä ensisijaisesti markkinaehtoisesti, mutta turvataan huoltovarmuuden, vientiteollisuuden ja matkailun kannalta tärkeät lentoyhteydet tarvittaessa ostopalveluliikenteellä. Tarkastellaan asiaa budjettiriihessä 2023. Muuta lentoasemaverkostoa kehitetään osana väyläverkkoa.

Luodaan mikroliikkumista (muun muassa sähköpotkulaudat) ohjaavaa lainsäädäntöä. Annetaan kaupungeille ja kunnille työkalut mikroliikkumisen hallintaan.

Vahvistetaan kuluttajien luottamusta taksiliikenteeseen. Toteutetaan lainsäädäntöhanke, jolla edistetään taksien saatavuutta, huomioidaan eri asiakasryhmät koko maassa, tehostetaan taksiliikenteen valvontaa ja kitketään harmaata taloutta. Selvitetään Kela-kuljetusten omavastuuosuuden perinnän siirtämistä asiakkaalta Kelan tehtäväksi.

Sujuvoitetaan maankäytön ja rakentamisen sääntelyä

Hallituksen tavoitteena on sujuvoittaa ja nopeuttaa kaavoitus-, lupa- ja valitusprosesseja. Tavoitteen toteuttamiseksi hallitus uudistaa maankäytön ja rakentamisen sääntelyä sekä purkaa normeja. Hallitus käynnistää maankäytön ja rakentamisen sääntelyn keventämisen, joka koskee koko Suomen rakentamismääräyskokoelmaa (lait, asetukset ja ohjeet).

Lupaprosessit ja valitukset

Hallitus uudistaa kaavoitus-, rakennus- ja ympäristölupaprosesseja koskevia valituskäytäntöjä siten, että samasta asiasta voisi valittaa hallinto-oikeuteen vain kerran.

Ohjataan resursseja kaavoitukseen, rakennusvalvontaan, ympäristö- ja vesilupaviranomaisille sekä hallinto-oikeuksille niiden prosessien nopeuttamiseksi. Sujuvoitetaan kaavoitus- ja lupaprosesseja ja kevennetään niihin liittyvää menettelyä.

Selvitetään keinoja puuttua kaavoista ja rakennusluvista tehtyjen valitusten määrään ja nopeuttaa valitusten käsittelyä. Selvitetään esimerkiksi mahdollisuutta tarkentaa valitus-oikeuden edellytyksiä.

Asetetaan viranomaisten käsittelyajoille lakisääteinen ja sitova määräaika, jonka laskeminen alkaa siitä, kun lupahakemus on täydellinen ja päättyy siihen, kun päätös on tehty. Jos laissa säädetty määräaika ylitetään, alennetaan lupa- tai käsittelymaksua. Asetetaan viranomaiselle velvollisuus korvata luvanhakijalle viivästyksestä aiheutuneita kustannuksia.

Digitalisoidaan kaavoitus- ja lupaprosessit. Selvitetään mahdollisuutta perustaa valtakunnallinen lupapalvelu, joka toimisi rakentamiseen liittyvien lupien palvelukanavana yhden luukun periaatteella.

Alueidenkäyttölaki

Hallitus laatii alueidenkäyttölain, joka edistää tarkoituksenmukaista maankäyttöä, hyvää elinympäristöä, kaavoituksen sujuvuutta, kaupunkien ja kuntien kasvua, riittävää asuntotuotantoa, alueiden elinvoimaisuutta, yritysten kilpailukykyä ja Suomen houkuttelevuutta investointikohteena. Varmistetaan maankäyttöä ja rakentamista koskevan lainsäädännön yhteensopivuus.

Sitoudutaan siihen, ettei kaavatasojen lukumäärä kasva. Kevennetään maakuntakaavan yksityiskohtaisuutta ja oikeusvaikutteisuutta osana maankäytön suunnittelujärjestelmää. Mahdollistetaan yleiskaavan tai osayleiskaavan ja asemakaavan samanaikainen valmistelu.

Sisällytetään alueidenkäyttölakiin mahdollisuus kaavoittaa teollisuuspuistoja, jotka luovat etukäteen tiedossa olevat reunaehdot maankäytölle ja nopeuttavat maankäytön prosessien ohella muutakin ympäristölainsäädäntöön perustuvaa luvitusta.

Alueidenkäyttölakiin kirjataan maanomistajan aloiteoikeus yleis- ja asemakaavalle. Asetetaan kunnille velvollisuus käsitellä aloite laissa säädetyssä määräajassa. Kunnan on annettava ratkaisu kaavoitusaloitteeseen monijäsenisen toimielimen päätöksellä.

Alueidenkäyttölakiin kirjataan prosessi kumppanuuskaavoituksesta, jossa kunta antaa maanomistajalle mahdollisuuden kehittää yleis- tai asemakaavaa kunnan ohjauksessa kunnan kaavoitusmonopolia rikkomatta.

Selkeytetään maankäytösopimuksia koskevaa lainsäädäntöä.

Rakentamislaki

Hallitus korjaa säädettyä rakentamislakia niin, että hallinnollinen taakka kevenee, byrokratia vähenee, valitusoikeus selkeytyy sekä päävastuullisen toteuttajan vastuu täsmentyy. Määritellään lakiin rakennuslupien käsittelyaikatakuu.

Muut

Kevennetään rakentamismääräyksiä, jotta rakentamisen ja asumisen kustannusten kasvua saadaan hillittyä. Otetaan lainsäädännössä huomioon, että uudet ja vanhat rakennukset ovat erilaisia ja että erilaiset tekniset ratkaisut ovat hyväksyttäviä.

Mahdollistetaan jokaiselle suomalaiselle oma koti

Hallitus rakentaa yhteiskuntaa, jossa suomalaisilla on työllään ja säästämisellään mahdollisuus hankkia omistusasunto. Hallitus edistää asuntojen ja asuntorahoituksen riittävää tarjontaa.

Hallituksen tavoitteena on mahdollistaa työvoiman joustava liikkuminen työn perässä huolehtimalla toimivista vuokra-asuntomarkkinoista. Tavoitteen toteuttamiseksi hallitus huolehtii riittävästä asuntotuotannosta, joka tarjoaa suomalaisille monipuolista ja kohtuullisen hintaista asumista.

Lähtökohtaisesti laadukasta ja kohtuullisen hintaista asumista edistetään vapaarahoitteisella asuntorakentamisella. Hallitus kohdistaa yhteiskunnan tukemat vuokra-asunnot nykyistä tehokkaammin pienituloisille, vähävaraisille ja erityisryhmille, joiden on vaikea vuokrata asuntoa vapailta markkinoilta. Hallitus vähentää yhteiskunnan tukemaa ARA-asuntotuotantoa hallitusti. Hallitus toteuttaa myös asumistuen kokonaisuudistuksen, joka parantaa tuen ohjautuvuutta sitä eniten tarvitseville.

Hallituksen keskeisenä tavoitteena on pitkäaikaisasunnottomuuden poistaminen vuoteen 2027 mennessä. Tavoitteen toteuttamiseksi hallitus kohdistaa yhteiskunnan tukia ja toimenpiteitä heikoimmassa asemassa olevien suomalaisten asumisen turvaamiseen ja asunnottomuuden poistamiseen.

Omistusasuntomarkkina

Turvataan mahdollisuus ensiasunnon hankkimiseen ASP-järjestelmää kehittämällä. Korotetaan ASP-korkotukilainan enimmäismäärää. Poistetaan ASP-säästämisen aloitusikäraja.

Päivitetään asunto-osakeyhtiölaki ja asuntokauppalaki.

Velvoitetaan erityisesti kasvavien kaupunkiseutujen kaupunkeja ja kuntia MAL-sopimusten kautta riittävään tontti- ja asuntotuotantoon, jotta asuntojen hintakehitys pysyy kohtuullisena.

Selvitetään mahdollisuutta asuntokaupan varainsiirtoveron poistamiseen tai laskemiseen julkisen talouden kannalta neutraalilla tavalla.

Asumisen tukeminen

Hallitus toteuttaa asumistuen kokonaisuudistuksen, jonka tavoitteena on ohjata asumistuki paremmin sitä tarvitseville muun muassa palauttamalla tukeen varallisuusrajat.

Käynnistetään selvitys yhteiskunnan tukemaan asuntotuotantoon suunnattujen epäsuorien tukien tunnistamiseksi ja tukisummien selvittämiseksi. Selvitetään yhteiskunnan tukeman asumisen kehittämistarpeista ja toteutetaan tarvittavat lakimuutokset. Selvitetään Valtion asuntorahaston (VAR) käyttötarkoitusta.

Selvitetään Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskuksen (ARA) roolia, asemaa ja tehtäviä. Huomioidaan selvityksessä myös rakentamiseen jatkossa kohdentuvat EU:n rahoitusmuodot.

Kohdennetaan yhteiskunnan tukemat vuokra-asunnot nykyistä tehokkaammin pienituloisille, vähävaraisille ja erityisryhmille, joiden on vaikea vuokrata asuntoa vapailta markkinoilta. Palautetaan yhteiskunnan tukemiin vuokra-asuntoihin tulorajat.

Aran tukemien pitkän korkotuen vuokraohteiden asukasvalintaan otetaan samat tulorajat kuin lyhyen korkotukien asuntoihin. Pitkän korkotuen asunnot ohjataan jatkossa tarkemmin pienituloisille kuitenkin huomioiden, etteivät asuinalueet eriydy segregaatiokehityksen seurauksena. Selvitetään mahdollisuutta ylläpitää sosiaalisen asuntotuotannon edullista vuokratasoa nostamalla hyvätuloisten asukkaiden vuokria tietyn tulorajan jälkeen. Selvitetään mahdollisuus solmia jatkossa vuokrasopimukset määräaikaiseksi siten, että asunnot eivät ole määräajan jälkeen hyvätuloisten käytettävissä. Vuokria tarkasteltiin määräajoin ja huomioiden asukkaiden erityistarpeet.

Mitoitetaan valtion tukeman asuntotuotannon korkotuki- ja takauslainavaltuudet aiempaa paremmin rakennusalan muun suhdannetilanteen mukaisesti. Tämä tarkoittaa valtuuden kasvattamista matalasuhdanteessa ja valtuuden alentamista korkea- tai noususuhdanteessa (niin sanottu vastasyklisyys). ARA-tuotannon kustannuksiin kiinnitetään aiempaa parempaa huomiota ARA-vuokrien säilyttämiseksi kohtuullisella tasolla.

Huomioidaan ARA-avustusten hyödyntämisessä koko Suomen tarpeet työvoiman liikkuvuudelle. Tartutaan MAL-kaupunkiseutujen ulkopuolisten alueiden kohtuuhintaisen vuokra-asuntotuotannon rahoituskriisiin.

Alennetaan erityisryhmien investointiavustuksen avustusprosenttia. Puolitetaan asumisneuvonta-avustuksen määräraha ja kohdennetaan se paremmin. Vähennetään hissi- ja esteettömyysavustusten määrää. Otetaan käyttöön takausmaksut (0,5 %) uusissa valtion tukemissa vuokra-asuntojen korkotukilainoissa, mutta rajataan erityisryhmien asuntotuotanto takausmaksun ulkopuolelle.

Selvitetään asuntorakentamisen tukemiseen liittyvät valtion rahoitus- ja takausvastuut sekä vaihtoehdot vastata nykyisistä ja tulevista takaus- ja tukisitoutumista. Jatketaan asumisoikeuskohteiden korjausten avustamista. Ei myönnetä tukia uusille asumisoikeuskohteille. Pitkien (40 vuotta) korkotukilainojen valtuuksia pienennetään ja lyhyiden (10 vuotta) korkotukilainojen kasvatetaan.

Pitkäaikaisasunnottomuuden poistaminen

Hallitus käynnistää välittömästi ohjelman pitkäaikaisasunnottomuuden poistamiseksi. Vahvistetaan valtion, hyvinvointialueiden ja kuntien välistä yhteistyötä ja toimivien käytäntöjen jakamista asunnottomuuden ehkäisemisessä ja poistamisessa.

Rakennetaan hallintorajat ylittävä asunnottomuuden ennaltaehkäisyn kokonaisuus, joka mahdollistaa asunnottomuusriskin varhaisen tunnistamisen ja avun tarjoamisen asunnottomuuden torjumiseksi.

Osoitetaan asunnottomuuden vähentämisen päävastuu selkeästi ympäristöministeriölle ja Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus ARA:lle, joiden työtä sosiaali- ja terveysministeriö, hyvinvointialueet ja kunnat osaltaan tukevat. Siirretään asumiseen liittyvät avustukset STEA:lta ARA:n vastuulle. Varmistetaan avustuksen vaikuttava kohdentuminen.

Huomioidaan asunnottomuuden poistamisessa erityisesti nuoret asunnottomat. Edistetään nuorten tuettujen asumisyksiköiden perustamista.

Ehkäistään asunnottomuutta varmistamalla, että asumis-, talous- ja velkaneuvontaa sekä päihde- ja mielenterveyspalveluita on saatavilla. Panostetaan asunnottomuutta kokeiden työllistymiseen.

Vauhditetaan asuntorakentamista MAL-kaupunkiseuduilla

Hallitus sitoutuu kaupunkiseutujen kasvun edellytysten turvaamiseen. Kestävin tapa hillitä kasvavien kaupunkiseutujen asumisen hinta- ja vuokrakehitystä on riittävän tontti- ja asuntotarjonnan varmistaminen. Jos kasvavaan asuntokysyntään ei kyetä vastaamaan riittävällä tarjonnalla, asuminen kallistuu nopeasti.

Vahvistetaan valtion ja kaupunkiseutujen välistä kumppanuutta maankäytön, asumisen ja liikenteen kysymyksissä. Jatketaan MAL-sopimuskäytäntöä nykyisillä kaupunkiseuduilla.

Laaditaan MAL-sopimukset jatkossa pidempiaikaisiksi ja aidossa kumppanuudessa valtion ja kaupunkiseutujen välillä. Kirjataan MAL-sopimuskäytäntö lakiin yhteistyövelvoitteena maankäytön ja rakentamisen sääntelyn uudistamisen yhteydessä.

Vähennetään sopimusten yksityiskohtaisuutta ja rajataan MAL-sopimukset nimenomaan kaupunkiseutujen kasvun edellytysten varmistamiseen riittävällä kaavoituksella, tontti-tarjonnalla, asuntotuotannolla ja niitä tukevilla liikenneinvestoinneilla. Varmistetaan, ettei MAL-sopimuksiin sisälly tarjonnan kasvua ja kilpailua haittaavia elementtejä. MAL-sopimusten asuntotuotantotavoitteisiin ei kirjata ARA-tuotannon osuutta.

Vahvistetaan MAL-sopimusten tavoitteiden täyttämisen ja investointien rahoituksen kytkentää.

Kannustetaan kaupunkiseutuja yhdyskuntarakenteen tiivistämiseen, joukkoliikenteen, pyöräilyn ja kävelyn edistämiseen sekä segregaaion ehkäisemiseen.

Rakennetaan toimivaa, terveellistä ja turvallista elinympäristöä

Hallituksen tavoitteena on toimiva, terveellinen ja turvallinen elinympäristö kaikille suomalaisille.

Käynnistetään rakennusvalvontauudistus, jonka tavoitteena on varmistaa, että rakennusvalvontatoimessa on joka puolella Suomea riittävä osaaminen ja palvelutaso sekä mahdollisimman yhtenäiset tulkinnat.

Huolehditaan kiinteistö- ja rakennusalan markkinoiden toimivuudesta ja reilusta kilpailusta.

Käynnistetään hanke, jonka tavoitteena on vahvistaa markkinoiden, kilpailun ja hintainformaation hyödyntämistä maankäytössä ja rakentamisessa. Tuodaan näkyviin rakennusoikeuden rajoittamisesta ja muista suunnitteluratkaisista syntyviä vaikutuksia kustannuksiin, tontinluovutustuloihin ja rakennusoikeuden myyntituloihin.

Selvitetään mahdollisuus luovuttaa valtion maaomaisuutta kaupunkien ja kuntien kehitettäväksi.

Ehkäistään ja korjataan sisäilmaongelmia tutkittuun tietoon ja hyviin käytäntöihin pohjautuen.

Vähennetään rakentamisen energiankulutusta ja parannetaan rakennusten energia-
tehokkuutta kustannustehokkain keinoin. Vaikutetaan siihen, että EU:n rakennusten
energiatohokkuusdirektiivin kirjaukset mahdollistavat mahdollisimman laajan kansallisen
liikkumavaran.

EU:n rakennusten energiatohokkuusdirektiivin toimeenpanossa asukkaille ja kiinteistön
omistajille ei tule asettaa kohtuuttomia velvoitteita. Mikäli uusia velvoitteita tulee, varmis-
tetaan, että kaikilla kotitalouksilla on mahdollisuus vastata sääntelyn tuomiin velvoitteisiin.

Uudistetaan rakentamisen sääntelyä puurakentamisen vauhdittamiseksi ja parannetaan
alan vientimahdollisuuksia.

Selkeytetään asuntojen vuokrausta sekä majoitusliiketoimintaa koskeva lainsäädäntö
vastaamaan nykypäivän tarpeita ja käytäntöjä. Varmistetaan lyhytaikaisen vuokraus-
toiminnan edellytykset, mutta mahdollistetaan samalla nykyistä parempi puuttuminen
havaittuihin ongelmiin.

Varmistetaan riittävät resurssit tuomioistuimille asunto-osaakeyhtiöiden ja asuntojen
vuokrauksen riita-asioiden käsittelyyn. Otetaan käyttöön pienten riita-asioiden menettely
(mm. häädöt). Helpotetaan taloyhtiöiden häiriötilanteisiin puuttumista ja asuntojen
hallintaanottoa.

Hallitus perustaa ministeriörajat ylittävän selvitysryhmän ratkomaan alueiden eriytymisen
tuomia haasteita asumiselle koko Suomessa. Helpotetaan taloyhtiöiden hallittua alasajoa.

Päivitetään kunnossapitolainsäädäntö vastaamaan tämän päivän tarpeita.

6.6 Suomi elää maaseudusta ja metsistä

Suomalainen maaseutu, maatalous ja metsät turvaavat kansalaisten hyvinvointia ja ovat
koko yhteiskunnan peruspilareita. Niiden tärkeys korostuu muuttuneessa turvallisuus-
ympäristössä entisestään.

Suomen viestin ja kantojen Euroopan unionissa on oltava yhtenäisiä niin ennakkovai-
kuttamisessa kuin päätöksenteossa. Hallituksen on aktiivisesti vaikutettava siihen, että
suomalaisia koskevat päätökset ovat oikeudenmukaisia, oikeasuhtaisia sekä kansalliset
että alueelliset erityispiirteet ja -tarpeet huomioivia.

Syventyneen maatalouskriisin ratkaisemiseksi tarvitaan nopeita toimia ja pitkäjänteistä työtä. Ruoantuotanto on maatalouden tärkein tehtävä ja huoltovarmuuden perusta, minkä tulee näkyä myös maataloustukien kohdentamisessa. Suomalaisen ruoan vientipotentiaali on hyödynnettävä nykyistä paremmin.

Suomen eri alueiden luontaiset vahvuudet ja erityisosaaminen on hyödynnettävä tavoilla, jotka tukevat monialaista yritystoimintaa, investointeja, teollisuutta sekä vientiä.

Terveet, kasvavat metsät luovat työtä, hyvinvointia ja hillitsevät ilmastonmuutosta. Maan- ja metsänomistaja on itse paras päättämään omaisuutensa hoidosta ja käytöstä. Suomalainen maa- ja metsätalous pohjautuu perhe- ja yksityisomistukseen sekä pitkäjänteiseen, ylisukupolviseen osaamiseen ja omaisuudesta huolehtimiseen.

Luonnon kunnioittaminen ja eränkäynti ovat osa suomalaista kulttuuria. Luonnon monimuotoisuuden turvaamiseksi on tärkeää suojella luontoarvoiltaan kaikkein arvokkaimpia kohteita vapaaehtoisuuteen perustuen. Laiduntavat eläimet lisäävät luonnon monimuotoisuutta, ja maatilat ovat tärkeitä elinympäristöjä monille uhanalaisille lajeille.

Mahdollisuudet hyvään elämään, sen rakentamiseen ja kannattavaan yritystoimintaan maaseudulla edellyttävät toimia, jotka pohjautuvat alueiden vahvuuksiin ja ihmisten tarpeisiin. Hallitus näkee elinvoimaisen maaseudun elinehtona koko Suomen hyvin-voinnille.

Kannattava maatalous turvaa kotimaisen ruoantuotannon

Maatalouden kannattavuus on edellytys suomalaisen ruoantuotannon jatkumiselle. Kotimaisen elintarviketuotannon kestävyys ja kilpailukyky kulkevat käsi kädessä. Kannattavuuden parantamiseksi ja kassakriisin ratkaisemiseksi tehdään niin lyhyellä kuin pitkällä aikavälillä vaikuttavia toimenpiteitä. Hallituskaudella ei tehdä kansallisesti sellaisia päätöksiä, jotka lisäävät maatalouteen kohdistuvia kustannuksia.

Hallitus sitoutuu Maatalouden tulos- ja kehitysnäkymien parlamentaarisen arviointiryhmän loppuraporttiin ja aloittaa välittömät toimenpiteet esitysten toteuttamiseksi, jotta alkutuottajan asema ja koko elintarvikeketjun tasapaino kehittyvät nykyistä oikeudenmukaisempaan suuntaan. Keskeisimmät toimet ovat elintarvikemarkkina-, kilpailu- ja hankintalain tarkastelu ja muuttaminen sekä elintarvikemarkkinavaltuutetun tiedonsaantioikeuksien parantaminen. Alkutuottajien sopimusasemaa parannetaan avoimella, elintarvikeketjun eri osien kustannuksia kuvaavalla tilastoinnilla ja edistämällä kustannusindeksien käyttöönottoa osapuolten välillä elintarvikemarkkinavaltuutetun ehdotuksen mukaisesti sopimusvapautta loukkaamatta.

Suomalaisen puhtaan ruoan potentiaali hyödynnetään uudella kasvuohjelmalla, jolla lisätään ruokavientiiä. Riittävällä TKI-rahoituksella vauhditetaan elintarvikealalle syntyviä innovaatioita ja investointeja, jotka kasvattavat alan arvonlisää ja työllisyyttä.

Euroopan unionin yhteisen maatalouspolitiikan tulee keskittyä ruokaturvan parantamiseen. Tukijärjestelmää on kehitettävä ja yksinkertaistettava siten, että maataloustuet kohdistuvat nykyistä paremmin varsinaiseen ruoantuotantoon. Hallitus sitoutuu toimimaan tämän periaatteen mukaisesti sekä nykyisen CAP-ohjelmakauden välitarkaste- luissa että uuden kauden valmistelussa.

Maanviljelijöiden tekemä työ ympäristökuormituksen vähentämiseksi on arvokasta, ja sen on oltava kannustavaa ja kustannustehokasta.

Kansallisen tahtotilan vahvistamiseksi ja maataloustuottajien arvostuksen nostamiseksi tehdään parlamentaarisella yhteistyöllä kotimaisen ruoantuotannon pitkän aikavälin strategia. Lisäksi laaditaan maaseutupoliittinen selonteko ja arvioidaan tarve perustaa kansallinen ruokapaneeli.

Maaseutualoille tulevaisuuden näkymiä

Välitä viljelijästä -projektista tehdään pysyvä toimintamalli, ja lomituspalvelut säilytetään vähintään nykyisellä tasolla.

Pienyrittäjyyden esteitä puretaan maaseutualojen liiketoimintamahdollisuuksien kehittämiseksi. Tila- ja pienteurastamojen toimintaedellytyksiä parannetaan ja tilamyyntiä helpotetaan. Vähennetään päällekkäistä valvontaa maataloilla ja elintarviketeollisuudessa.

Hallitus tunnistaa suomalaisen alkutuotannon kuten eläintilojen, porotalouden, turkis- ja puutarha-alan sekä taimituotannon tärkeyden ja erityishaasteet. Edistetään energia- tehokkaita ratkaisuja kasvihuonealalla. Fosforiasetuksen karjanlantapoikkeuksesta tehdään pysyvä. Turkisalan laatujärjestelmiä kehitetään yhdessä toimialan kanssa.

Panostetaan valkuaisomavaraisuuteen lisäämällä valkuaiskasvien viljelyä, jotta huolto- varmuus ja ruokaturva paranevat ja lopputuotteen kotimaisuusaste nousee.

Kasvu- ja kuiviketurve määritellään strategisesti tärkeäksi raaka-aineeksi ja turvepeltoja käytetään jatkossakin huoltovarmuuden ja ruokaturvan varmistamiseksi. Vesihuollon toiminta turvataan ja vesivarat pidetään kansallisissa käsissä.

Huolehditaan kannustavasta rahoituksesta biokaasutuotannon lisäämiseksi. Hajautettu maatiloilla tapahtuva biokaasutuotanto parantaa huoltovarmuutta sähkön, lämmön ja liikennepolttoaineiden osalta sekä parantaa lannan ravinteiden käyttökelpoisuutta ja omavaraisuutta. Nopeutetaan luvitusta.

Hallitus seuraa eläinten hyvinvointilain toteutumista sekä sen vaikutuksia eläinten hyvinvointiin ja suomalaiseen ruokavientiin. Eläinlääkäripalveluiden saatavuus, kohtuulliset asiakasmaksut ja päivystys turvataan koko maassa. Eläin- ja kasvitauteja torjutaan aktiivisesti, ja tautirahastojen perustamista selvitetään.

Suomi vaikuttaa EU:ssa siten, että eläintuotannossa noudatettavat toimintatavat tukevat eläinten hyvinvointia myös muissa jäsenmaissa. Tuotepakkausten alkuperä- sekä tuotanto-tapamerkintöjä parannetaan.

Hevostalouden toimintaedellytykset varmistetaan. Suomenhevosen asema kansallisrotuna turvataan.

Jatketaan sukupolvenvaihdosten ja maatalouden tilusjärjestelyiden edistämistä sekä järkevien tilarakenteiden luomista. Hallitus ryhtyy toimenpiteisiin aktiivisessa ruoantuotannossa olevien peltöjen saamiseksi korvauskelpoisuuden piiriin. Tämä toteutetaan siten, että viljelystä poistuneiden lohkojen korvauskelpoisuus jaetaan ELY-keskuksittain takaisin korvauskelvottomille lohkoille hakumenettelyn kautta. Siirto tilojen välillä toteutetaan ilman rahallista vastiketta.

Maaseutuyrittäjyyden houkuttelevuutta parannetaan ja luonnonvara-alan sekä elintarvikesektorin koulutusta ja tutkimusta kehitetään vastaamaan muuttuneisiin toimintaympäristön vaatimuksiin. Selvitetään mahdollisuuksia luoda kannustimia maaseudulle ja saaristoon muuttamisen edistämiseksi. Päivitetään saaristolaki.

Kestävällä ja ennustettavalla metsäpolitiikalla kasvua ja hyvinvointia koko Suomeen

Suomen metsäpolitiikka pidetään kansallisissa käsissä. Metsänomistajan päätösvaltaa metsien käytössä vahvistetaan. Omaisuuden suojaa kunnioitetaan, ja se huomioidaan aiempaa paremmin myös lunastuslainsäädäntöä uudistamalla. Metsien käyttö pohjautuu aktiiviseen ja monitavoitteiseen metsänhoitoon Kansallisen metsästrategian 2035 mukaisesti. Näin turvataan metsä- ja biotuoteteollisuuden toimintaedellytykset kuten raaka-aineen saatavuus. Terve, uudistuva ja kasvava metsä vahvistaa hiilinieluja pitkäjänteisesti.

Hallitus panostaa EU:ssa ennakkovaikuttamiseen, jotta metsänomistajien asemaa, metsä- ja sahateollisuuden puun saatavuutta ja Suomen kustannuskilpailukykyä ei heikennetä. EU:ssa valmisteltavan sääntelyn vaikutusten kokonaisarviointia suomalaiselle metsäsektorille on kehitettävä, ja sääntely tulee pitää minimitasolla. Suomen metsien hiilinielut eivät voi toimia kompensaatioina muille EU:n jäsenvaltioille. EU:n ei pidä rajoittaa suomalaisen metsän käyttöä, eikä kansallisilla tulkinnoilla pidä vaikeuttaa elinkeinojen toimintaedellytyksiä.

Suomalaisen metsäsektorin kasvun varmistamiseksi metsäteollisuuden toimintaympäristön ennustettavuutta on parannettava. Kaikessa metsiin liittyvässä päätöksenteossa huomioidaan alueelliset, taloudelliset, sosiaaliset ja ekologiset ulottuvuudet.

Metsähallitus hyödyntää kestävät hakkuumahdollisuudet optimaalisesti. Tavoitteena on sidosryhmien kanssa sovittujen hakkuumahdollisuuksien säilyttäminen nykytasolla tai maltillinen kasvattaminen.

Edistetään kotimaiseen uusiutuvaan raaka-aineeseen perustuvan teollisuuden arvonnäkökulman nostamista. Puun käytössä pyritään mahdollisimman korkeaan jalostusasteeseen. Puurakentamista lisätään kannustimin sekä purkamalla siihen liittyvää sääntelyä. TKI-rahoitusta kanavoidaan puurakentamiseen ja panostetaan alan koulutukseen.

Tarkastellaan kuolinpesiä koskevaa lainsäädäntöä, kuten pakollista selvennyslainhuutoa ja muita toimia metsien käytön edistämiseksi. Metsätilarakennetta parannetaan ja metsävähennyksen tasoa arvioidaan.

Nykyisessä turvallisuusympäristössä Pohjois- ja Itä-Suomen sekä muiden alueiden erityistarpeiden huomioimisella edistetään koko Suomen turvallisuutta ja huoltovarmuutta. Liikenneväylien rahoituksessa ja sen kohdentamisessa kiinnitetään huomiota maa- ja metsätalouden tarpeisiin.

Edistetään metsien kasvua ja terveyttä parantavia toimenpiteitä sekä vahvistetaan oikea-aikaisten ja -suhtaisten harvennushakkuiden tekoa huolehtimalla myös taimikonhoito- ja ensiharvennusrästeistä. Turvemaita hyödynnetään osana metsätaloutta. Kehitetään metsätuhojen seurantaa, ennakointia ja torjuntaa. Metsäbiotalouden tiedepaneelin toiminta vakiinnutetaan.

Toimet luonnon monimuotoisuuden parantamiseksi ovat osa kestävä metsänhoitoa. Metsien suojelun on perustuttava maanomistajan vapaaehtoisuuteen. Kokonaispinta-alaan perustuvat suojelutavoitteet eivät ole tarkoituksenmukaisia, vaan luonnonsuojelu on kohdennettava suojeluarvoltaan parhaimpiin kohteisiin. Jatketaan Metso- ja

Helmi-ohjelmia. Ohjelmien toimien kohdentamisen pitää perustua tiukkoihin monimuotoisuuskriteereihin ja kustannusvaikuttavuuteen. Nykyisistä kansallispuistoista ja muista retkeilyreiteistä pidetään huolta.

Suomen sopeutumiskykyä ilmastonmuutokseen tuetaan vahvistamalla luonnon monimuotoisuutta muun muassa tehostamalla vieraslajien torjuntaa ja edistämällä talousmetsien aktiivista luonnonhoitoa.

Kotimaisen kalan kulutus nousee

Kotimaisen kalan kulutusta, saatavuutta ja vientiä lisätään keventämällä kalankasvatukseen liittyvää luvitusta ja sääntelyä, parantamalla vapaa-ajankalastuksen mahdollisuuksia ja ammattikalastajien toimintaedellytyksiä. Jatketaan kotimaisen kalan edistämishojelman ja vesiviljelystrategian toimeenpanoa. Kiertotaloutta hyödyntämällä vähennetään kalankasvatuksen ravinnepäästöjä. Päivitetään kalatie- ja lohistrategiat.

Kalastusmatkailun mahdollisuuksiin panostetaan. Lisätään liikuntasetelin käyttöalaa kalastus- ja eräpalvelut. Vaelluskalojen Nousu-ohjelmaa jatketaan ja laajennetaan ohjelma koskemaan myös alasvaellusta ja seurantaa.

Kalastonhoitomaksun ikäperusteinen vapautus muutetaan koskemaan 70 vuotta täytäneitä kalakantojen hoidon ja istutusten turvaamiseksi. Ikäperusteinen aiempi vapaus pysyy sen jo saavuttaneilla.

Yhteisluvelakia uudistetaan osakaskuntien yhdistämistoimitusten edistämiseksi, etäkokousten mahdollistamiseksi ja osakkaiden tasapuolisen kohtelun parantamiseksi. Kiinteistörekisteriin merkittyjen kalastusoikeuksien omistajien omaisuuden suojaa vahvistetaan.

Metsästyksen arvokas osa suomalaista elämänmuotoa

Metsästyksen yhteiskunnallinen merkitys tunnustetaan ja sen tulevaisuus turvataan.

Metsästyksen ja luonnonsuojelun välistä vastakkainasettelua torjutaan, eikä metsästysmahdollisuuksia kavenneta perusteetta esimerkiksi luonnonsuojelualueilla. Metsästäjien tekemä riistanhoitotyö on tärkeä osa luonnonsuojelua ja parantaa luonnon monimuotoisuutta.

Suurpetopolitiikkaa on hoidettava tavalla, joka huomioi myös sosiaalisen kestokyvyn. Suurpetojen kannanhoidollinen metsästys turvataan lainsäädännöllä. Jo aloitettua työtä kannanhoidollisen sudenmetsästyksen mahdollistamiseksi jatketaan eduskunnan päätöksen mukaisesti. Arvioidaan suurpetojen haaskaruokinnan tarkoituksenmukaisuutta ja mahdollisia rajoituksia.

Metsästysmuistojen maahantuonnissa noudatetaan kansainvälisiä sopimuksia.

Tarpeettomat metsästysrajoitukset elinvoimaisten lajien, kuten merimetson ja valkoposkihanhen osalta poistetaan, ja lajit siirretään metsästyslain piiriin. Huolehditaan samalla vahinkojen oikeudenmukaisesta korvaamisesta elinkeinonharjoittajille. Hallitus vaikuttaa siihen, että lajit siirretään lintudirektiivin tiukasti suojeltujen lajien listalta. Poikkeusluvalla haltuunotettujen lintujen lihaa on voitava hyödyntää.

Elintarviketurvallisuuden varmistamiseksi ja vesilintukantojen suojelemiseksi ryhdytään toimiin muun muassa naakka- ja variskantojen säätelemiseksi.

Hylkeiden metsästystä merialueilla tehostetaan vaelluskalakantojen turvaamiseksi ja ammattikalastajien toimintaedellytysten parantamiseksi. Hallitus toimii aktiivisesti Euroopan unionissa, jotta Suomi saa poikkeusluvan hyljetuotteiden kaupalliseen hyödyntämiseen.